

Vi förändrar arbetsmarknaden

Slutrapport

Uppgifter om projektet

Namn på projektet	CIVIS	Startdatum	2015-09-01
Kontaktperson för projektet	Pernilla Falkenback	Slutdatum	2018-08-31
Telefonnummer	035-15 27 47		
E-post	pernilla.falkenback@halmstad.se		

Syftet med en slutrapportering är att skapa en enhetlig struktur för insamling av information om projektet i sin helhet och ska bidra till lärande. Slutrapporten ska också underlätta spridning av resultat och metoder från Socialfondsprojekt i Sverige. I slutrapporten ombeds ni därför beskriva uppnådda resultat samt redogöra för ett antal centrala delar i projektets genomförande.

Under varje rubrik finns en inledande text om avsnittets innehåll. Det är viktigt att slutrapporten bygger på en diskuterande redogörelse.

Sammanfattning

Sammanfattningen kommer att användas av ESF-rådet i olika sammanhang. Lägg därför stor vikt vid att få en så rättvisande sammanfattning som möjligt

Att få möjlighet att utveckla sina specifika förmågor, att bli lyssnad på, nya metoder för kommunikation och ökad livskvalitet, detta är områden som kännetecknar CIVIS. Projektet har drivits av Halmstad kommun, tillsammans med flera aktörer och med stöd från Europeiska socialfonden under perioden 2015-09-01 till och med 2018-08-31. Projektet har riktat sig till personer med autismspektrumtillstånd i åldrarna 18–29 år. En av de grupper som står längst från arbetsmarknaden. Omvärldsanalys visade att det rörde sig om 100-140 personer endast i Halmstad. Syftet med projektet har varit att få målgruppen i arbete, studier eller komma närmare arbetsmarknaden och (därmed) ökad livskvalitet. Som ett led i detta arbete har projektet även genomfört insatser för att förebygga och motverka stigmatiseringen av personer med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar. En utveckling och spridning av demokratiska arbetsformer - Deep Democracy - har varit ett viktigt verktyg för att stärka målgruppen röst i samhället.

CIVIS har arbetat med en arena "Specialistbyrå" vars funktion har varit att erbjuda en för individen trygg, stödjande och individuellt anpassad miljö där man kan utveckla sina specifika förmågor i sin egen takt och ändå har sin försörjning tryggad fram till egen försörjning. Genom att arrangerat Specialistbyrå på ett sätt som kan ligga till grund för fortsatt drift som ett arbetsintegrerat socialt företag (ASF) så var syftet att pressen på gruppen kan reduceras genom

att vinstkraven minskar och etableringen på arbetsmarknaden blir mer långsiktig. En grundläggande faktor i projektets alla delar har varit att ta vara på deltagarnas egna initiativ och insatser för att nå arbete och studier.

Det andra området, kommunikation har också varit ett viktigt inslag. Med anledning av gruppens specifika behov och krav på tydlig struktur och kommunikation är detta ett arbete som har utvecklats under projektperioden. Detta har skett tillsammans med deltagarna i projektet, Universitetet i Burgos, Spanien samt Hälsoteknikcentrum Halmstad, Myrna Lewis (grundare av Deep Democracy)

Projektets förändringsteori har baserat sig på tankar om positiva effekter av att kombinera insatser inom arbetsliv, kommunikation och attitydförändring samt nya demokratiska arbetsformer. Detta har gjort projektets arbete komplext men intressant ur ett lärandeperspektiv.

Att projektet varit betydelsefullt för deltagarna är tydligt utifrån extern utvärdering - 24 av 28 deltagare (86 %) svarar "Ja, mycket", eller "Ja, ganska mycket" på frågan om det varit värdefullt för dem att delta i CIVIS. Det är ett bra utfall!

Projektidé och förväntade resultat

Redogör för projektets syfte och övergripande projektmål, delmål och avsedda förväntade resultat. Har syfte, mål och målgrupp förändrats under projektiden? Varför i sådana fall? Hur många kvinnor och män har deltagit i projektet?

Projektet har utformat ett antal mål. Att uppnå dessa mål har inte varit ett självändamål. De skulle bidra till att visa om projektet gjort aktiviteter inom planerade områden. Till de olika målen har det kopplats indikatorer och mätmetoder.

ÖVERGRIPANDE MÅL

1. Skapa bättre förutsättningar för målgruppen. att närma sig och etablera sig på arbetsmarknaden.
2. Bidra till att deltagarna får en ökad känsla av livskvalitet på samtliga livsområden

ARBETSMARKNAD

En viktig utgångspunkt för projektet var en kartläggning tillsammans med Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan samt Region Halland om behovet av insatser för personer med diagnosen autismspektrumtillstånd, AST. Enligt denna kartläggning finns ett stort behov – mellan 100 -140 personer som har svårigheter att få eller behålla arbete. Projektet utformades för att pröva olika metoder för personer med AST som bedömdes ha relativt lätt att med rätt stöd kunna få ett arbete. I verkligheten visade det sig att få personer med dessa förutsättningar hänvisades till projektet. Skälet till detta var att de mer högpresterande deltagarna som projektet utsett som målgrupp sögs upp av en högkonjunktur, studier och andra konkurrerande projekt. Vi kan också konstatera att lokal försäkringskassa och arbetsförmedling inte prioriterade den utökade målgruppen. Här skulle projektet kunnat backa och genomfört en ny kartläggning och/eller förankringsprocess. Ett annat alternativ var att stoppa projektet. Vi valde dock att vidga målgruppen och rekrytera deltagare från andra källor: deltagare som bedöms stå längre från arbete och behöver mer omfattande stöd. Resultatet blev att projektet, med resurser avsedda för en grupp deltagare som bedömdes behöva mindre stöd, ställdes inför att finna nya sätt att rekrytera deltagare, utveckla metoder för motiverande insatser samt arbeta mer gruppinriktat med individer som ofta har svårt just med social samverkan. Vi bedömde att denna förändring innebar att det fortfarande skapades viktig kunskap i projektet som var och är intressant. Gruppen med personer med AST-diagnos som har en längre väg till arbete är stor och växande. Kunskap om möjliga insatser för dessa är värdefulla ur ett arbetsmarknads- och Socialfondsperspektiv. Efter förprojekteringen i CIVIS konstaterades ett stort behov av en arena där individen kan utveckla sina specifika förmågor i en trygg och stödjande miljö, i sin egen takt, och ändå ha sin försörjning tryggad fram till egen försörjning.

Projektet har genomfört ett antal insatser för att stärka förutsättningar för individer med autismspektrumtillstånd på arbetsmarknaden. (1) utveckla Specialistbyrån, (2) få ut minst 20

deltagare i arbete, studier, praktik, ASF eller starta eget och (3) att samtliga deltagare ska ha närmat sig arbetsmarknaden.

I projektet fanns en stark inriktning på ökad livskvalitet, medborgarskap och demokrati, parallellt med en inriktning mot arbete. Attitydförändringar sågs som ett medel för arbete, medan arbete sågs som en del i ett fullvärdigt medborgarskap och bidrar till bättre livskvalitet för målgruppen. Målgruppen har varit personer i Halland som är mellan 18–29 år och har diagnosen AST. Projektet beräknades nå 50 deltagare med cirka 30–35 inne i projektet samtidigt. Totalt 87 personer varav 55 män och 32 kvinnor var inskrivna i projektet.

Ökad livskvalitet (inom samtliga områden, bostad, hälsa och socialt)

Ett av de övergripande problem som projektet strävat efter var att skapa ökad livskvalitet hos målgruppen personer med diagnosen autismspektrumsvårigheter. Huvudorsaken till projektet var en begränsad delaktighet i samhället och i arbetslivet för målgruppen. De främsta orsakerna till denna begränsade delaktighet beskrivs nedan. Det är dessa faktorer som Civis arbetat med att överkomma genom att ta fram, utveckla och testa olika arbetssätt och metoder

- Bristande kunskaper och fördomar om målgruppen
- Bristande kommunikationsmetoder för inflytande
- Bristande samverkan mellan olika aktörer
- Bristande stöd till självkänsla och självförtroende
- Livsmönster som motverkar en anpassning till arbetslivet
- Bristande motivation till arbete
- Bristande förmåga hos individer med autismspektum att agera socialt
- Bristande stöd i skolan
- Bristande demokratiskt arbetssätt och metoder i samhället vilket påverkar målgruppen negativt.
- Bristande kunskaper och fördomar om målgruppen i den omgivande miljön, vilket leder till sämre anpassning till målgruppens förutsättningar.

Ökad livskvalitet ska nås genom ökad delaktigheten i samhället och arbetslivet för målgruppen.

På det hela taget visar enkätundersökning genomförd av SERUS att de allra flesta deltagare var positiva till projektet och sin egen utveckling och att Civis bidragit på ett i många fall mycket positivt sätt till deltagarnas utveckling, framförallt ökad självkänsla, eget ansvar och sociala framsteg

Projektets delmål

1. Utveckla kärnaktiviteterna i projektet för individuellt stöd till totalt 50 deltagare med syftet att utveckla erfarenheter och kunskaper för att få vidare sysselsättning.

Erbjuda deltagarna en ARENA för individuell utveckling av förmågor.

Arenan har erbjudit deltagarna, enskilt eller i grupp, olika aktiviteter som i grunden ska ge möjlighet att utveckla deras enskilda förmågor och intressen inom områden där det kan leda till säljbara tjänster till näringslivet eller offentlig verksamhet. Dessutom genomfördes kontinuerliga inofficiella och mer officiella samtal/dialog mellan projektdeltagare och medarbetare som syftade till att bland annat fånga deltagarnas utveckling, motivation och nyfikenhet under projektiden.

Aktiviteterna i kärnverksamheten har haft hög individualiseringsgrad med syfte att stärka deltagarnas kunskap och kompetens inom yrkesrelaterade områden. Det kunde handla om att göra film, jobba med spelutveckling eller vara aktiv i annan projektverksamhet.

2. Bygga upp en IT-plattform för stöd, kommunikation och utbildningsinsatser för deltagare inom och utanför kommunen.

För att möjliggöra dygnsberoende informationsspridning ingick en IT-plattform (Yammer) i projektets kärnverksamhet. Den innefattade delar som kalendarium, kommunikationsmöjligheter, anslagstavla, öppettider, möten och aktiviteter kopplat till projektet. En relaterad SMS-funktion användes också för att via sms påminna om olika typer av aktiviteter som skulle genomföras. Inom delområdet kommunikation och spridning byggde projektet en IT-plattform för stöd och

utbildningsinsatser för de individer som är boende i annan kommun eller av andra skäl arbetar utanför arenan.

3. 20 projektdeltagare ska nå reguljära arbetsmarknaden/utbildning/ASF/praktik/starta eget/stanna i Specialistbyrån som ASF efter avslutat projekt.

Målet inom Specialistbyrån var att utveckla ett individuellt stöd till totalt 50 deltagare med syftet att utveckla erfarenheter och kunskaper för att få vidare sysselsättning. Specialistbyrån (SPB) var och är en plattform/arena (registrerat som ett socialt företag) där individer med autismspektrumtillstånd får utveckla sina specifika förmågor i egen takt och i en trygg miljö för att närma sig eller etablera sig på arbetsmarknaden. Insatserna inom Specialistbyrån består bland annat av individuellt anpassat socialt stöd och myndighetssamverkan för att underlätta de byråkratiska processerna.

Genom att arrangera Specialistbyrå på ett sätt som kunde ligga till grund för fortsatt drift som ett arbetsintegrerat socialt företag kunde pressen på individerna med autismspektrumtillstånd reduceras genom att vinstkraven minskar och etableringen på arbetsmarknaden blev mer långsiktig. Det var viktigt för projektet att dokumentera motgångar och framgångar för projektets implementering men också för vidare spridning.

4. Minst en representant från fem kommunala förvaltningar ska utbildas inom SE-IPS, varefter minst fem praktikplatser ska erbjudas projektdeltagare inom dessa

Fokusering på kommunen handlade om idén om att skapa minst fem praktikplatser – som förhoppningsvis ska övergå till anställningar – inom den kommunala verksamheten. Just dessa praktikplatser utgjorde en central del av den tänkta arbetsmodellen för projektets kärnverksamhet. Ett beslut i kommunstyrelsen år 2015 pekade särskilt ut Civis som en viktig samverkanspartner inom temat "Den inkluderande staden".

Projektet uttryckte i projektansökan att det är av relevans att "utveckla metoder med aktiv coachning som i Supported Employment för att underlätta deltagandet i arbete och sociala sammanhang på fritid liksom för ett så självständigt boende som möjligt". Supported Employment handlar delvis om att deltagare direkt går till arbete utan att först genomföra arbetsförmågebedömning och arbetsträning. Träningen sker på arbetet där det ges stöd till både deltagaren och arbetsgivaren. Inom detta område har det funnits en vision om att kommunens olika verksamheter ska kunna erbjuda fem praktikplatser.

5. Utveckla ett nätverksbaserat arbetssätt mellan myndigheter och berörda organisationer kring målgruppen.

Ett övergripande mål för projektet var att bidra till att utveckla ett nätverksbaserat arbetssätt mellan relevanta myndigheter och berörda organisationer kring målgruppen. Nätverket tänktes ha en viktig roll för implementering och fortsatt utveckling för målgruppen. Erfarenheten visade att det bör vara tydligare vilka som bör ingå i ett sådant nätverk, vad de har för behov och vad de kan bidra med. Om de inte går att engagera bör skälen för detta klargöras.

Det handlar också om att försäkra sig inte bara om att organisationer medverkar i nätverken utan även att rätt organisatoriska nivåer och beslutsfattare nås. Arbetet med att utveckla ett nätverksbaserat arbetssätt ingick i projektet. Bland annat ville vi verka för att den huvudsakliga målgruppen (personer med AST) ingick i den utveckling av sammanhängande vård och stödkedjor som sker i Halland. I utvecklingsarbetet spelar SIP (Samordnade individuella planer) en viktig roll. I framtagandet av dessa ska olika myndigheter samverka ur ett individperspektiv. Hur olika delar av projektets arbete hänger samman för att möjliggöra mer samverkan är viktigt att lyfta fram.

6. Utveckla modell för antistigmaarbete inom och kring målgruppen

För att lyckas med projektets arbete vars mål var integrering i samhället och på arbetsmarknaden för personer med psykisk funktionsnedsättning var arbetet för att motverka stigmatisering av gruppen oerhört viktigt. Inom detta målområde skulle projektet utveckla en modell för anti-

stigmaarbete inom och kring målgruppen. Deltagarna skulle även, tillsammans med elever, utveckla en verktygslåda för ändrade attityder och fördomar i skolan. Inom området skulle det även skapas medial uppmärksamhet om projektets målgrupp. Ytterligare en dimension är att personal inom berörda myndigheter skulle vara medvetna om egna och andras fördomar, samt att kunna motverka stigmatisering.

Syftet med verktygslådan var att den ska fungera som ett underlag för att motverka stereotypa föreställningar om autism och funktionsnedsättning.

Delmål (1) Göra samhället och arbetsgivaren bättre rustade att möta personer med autismspektrumtillstånd

Delmål (2) Att skapa en positiv attitydförändring genom kunskapshöjande insatser. Att deltagargrupper tillsammans med gymnasieelever utvecklar en verktygslåda till stöd för skolverksamheten. Att skapa förståelse för samspelet individ samhälle.

7. Utveckla modell för brukarcoacher.

Under projekttiden skulle vi utveckla en modell med stödpersoner i form av brukarcoacher, det vill säga att individer som själva har diagnosen AST anställs för att stötta deltagare i projektet utifrån sina egna erfarenheter och kunskaper. Det ger dels deltagarna ett viktigt stöd, dels brukarcoacherna ett arbete med en viktig yrkesroll.

8. Elever och projektdeltagare ska tillsammans utveckla en verktygslåda för ändrade attityder och fördomar i skolan

Syfte: En verktygslåda ingick i projektets arbete med Antistigma. Antistigma handlar om att motverka diskriminering och följer Europeiska Socialfondens horisontella principer. I förberedelse- och analysfasen uppmärksammade projektet att flera deltagare upplevt svårigheter under skoltiden som påverkat deras senare möjligheter att kunna få en anställning, klara av en utbildning, alltså kunna närma sig arbetsmarknaden.

En faktor till att deltagarna i projektet upplevt försämrade förutsättningar att värdera sig själv positivt i relation till andra och klara av och hantera situationer faller tillbaka på hur de har upplevt sig blivit bemötta under sin skolgång. Ett belysande exempel är att personer med autism vanligtvis har svårigheter i kommunikation och konkret språkförståelse, vilket kan innebära svårigheter att avgöra om en mening som "kan du öppna fönstret!?" eller "kan du ta upp dina skolböcker" är en fråga eller ett påstående. I sig är detta inte ett problem men när det placeras i ett sammanhang, i ett klassrum, tillsammans med andra elever, etcetera, kan det få oanade konsekvenser. Personen som tolkar meningen som ett påstående kanske lakoniskt svarar "ja" på frågan om hen kan öppna fönstret och i sitt sammanhang tolkas eller rättare misstolkas hen som nonchalant, provocerande eller rent av dum. Misstolkningar leder till uteblivit pedagogiskt stöd och gör att individens tillgång till verktyg för att hantera liknande situationer försämras eller uteblir. En aspekt som projektet tog fasta på var utveckla ett stödmaterial till skolverksamheten, som innehåller teori om autism och hur det går att bemöta situationer. Tanken med verktygslådan var att den ska fungera som ett reflektionsunderlag och diskussionsmaterial för att motverka stereotypa föreställningar om autism och funktionsnedsättning, stimulera attitydförändringar och ligga till grund för värdegrund som jämlikhet. På så sätt kan verktygslådan vara ett led i att motverka olika former av diskriminering och utanförskap till följd av funktionsnedsättningen, att inte kunna få rätt pedagogiskt stöd eller dålig kunskap om autism kan ha betydelse för individens förmåga att delta på lika villkor i undervisning och på längre sikt på arbetsplatsen.

På global nivå var målet att i enlighet med Agenda 2030 och FN's konvention om rättigheter för personer med funktionshinder skapa förutsättningar för en jämlik hälsa.

På samhällsnivå var målet att stärka mänskliga rättigheter för målgruppen funktionshinder genom att aktivt arbeta för att motverka diskriminering.

På kommunal nivå (förvaltningsnivå) var målet att implementera ett stödmaterial inom Barn och ungdomsförvaltningen, det vill säga skolverksamheten. Syftet med detta material var att verka för antistigma av målgruppen personer med autismspektrumtillstånd genom att öka kunskap om

funktionsnedsättningen, stimulera attitydförändringar och ligga till grund för värdegrund om allas lika värde.

På projektnivå utforma ett stödmaterial (tillsammans med deltagare i projekt CIVIS) åt i första hand lärare. I andra hand ska det kunna användas i andra sammanhang och verksamheter.

Utformningen av materialet är trefaldigt:

- (1) Informationsmaterial om funktionsnedsättningen autismspektrumtillstånd
- (2) Reflektionsmaterial. Uppmuntra till reflektion och delaktighet och fungera som ett diskussionsunderlag för att förebygga stereotypa föreställningar om autism.
- (3) Stödmaterial: Främja alternativa former av bemötanden som kan medverka till att personer autismspektrumtillstånd blir delaktiga och inkluderande i undervisningen.

Verktyslådan består av tre olika "verktyg":

1. Ett teoretiskt perspektiv.
 2. Självupplevda erfarenheter av en skolsituation.
 3. Ett pedagogiskt perspektiv.
9. Kommunikation - Vidareutveckla och utbilda huvudsakliga projektintressenter i metoden Deep Democracy.

Syfte; Skapa ett gemensamt språk för gällande uppföljningsinstrument och stödstruktur för målgrupp och medaktörer.

Förprojekteringen visade att många personer med autismspektrumtillstånd har svårigheter att komma ut i arbetslivet. Det är inte kunskap eller vilja som saknas utan istället kunskap/erfarenhet av de sociala färdigheter som krävs på en arbetsplats. Att kunna kommunicera är en grundläggande rättighet och dessa svårigheter vet vi har stor betydelse för en långsiktig etablering på arbetsmarknaden.

I förprojekteringen stod det tidigt klart att när vi ska arbeta full ut med vår grundvärdering i projektet; kommunikation, inflytande och delaktighet behöver vi en metod som möjliggör framgångsrik dialog. Valet föll på Deep Democracy, (grundare Myrna Lewis Sydafrika) en samtalsledarmodell, som flera deltagare, politiker, tjänstemän och arbetsgivarrepresentanter tidigare provat. Metoden praktiseras idag i över 40 länder.

10. Främja jämställdhetsintegrering genom vidare fördjupning i könsskillnader inom autismspektrum.

Det finns mycket få studier som handlar bara om flickor med autismspektrumtillstånd, därför är kunskapen om flickor och autismspektrumtillstånd fortfarande liten. Det finns ännu ingen bra förklaring till den ojämna könsfördelningen.

Projektet ska främja jämställdhetsintegration genom vidare fördjupning i könsskillnader inom autismspektrumtillstånd. Forskningen gällande målgruppen har i stor utsträckning fokuserats till män och projektet har till ambition att tillsammans med universitetet i Burgos (Spanien) öka kunskapen kring flickor/kvinnor inom autismspektrumtillstånd.

Projektets resultat, mål och indikatorer

Beskriv projektets faktiska resultat i förhållande till den ursprungliga planeringen. Redogör kvantitativt och kvalitativt för t. ex. nya kunskaper och förändringar i attityder, riktlinjer och arbetssätt. Hur har projektverksamheten arbetat för att säkerställa deltagande på lika villkor för kvinnor och män?

PROJEKTNIVÅ

- 1.1 20 deltagare kommer via SPB nå den reguljära arbetsmarknaden, t ex studier,

arbetsträning, praktik, starta eget eller stanna i SPB's fortsatta drift som ett eventuellt arbetsintegrerat socialt företag. Total genomströmning i projektet bedöms till 50 deltagare under en 3 årsperiod.

Resultat

Totalt var 87 personer varav 55 män och 32 kvinnor inskrivna i projektet.

I arbete efter projektavslut: 8 stycken (3 kvinnor, 5 män).

I studier efter projektavslut: 6 stycken (3 kvinnor, 3 män).

Deltagare som har arbetstränat eller praktiserat under projekttiden: 11 stycken (5 kvinnor, 6 män)

Aktiva i SPB efter projektavslut: 11 stycken (4 kvinnor, 7 män).

Med hänvisning till att deltagarna i projektet (som vi tidigare beskrivit) i mycket större grad än planerat varit i behov av omfattande stöd anser vi att ovan resultat är mycket goda.

En svårighet som projektet stött på till att inte ännu fler deltagare valt att gå vidare i arbete, studier eller praktik uppfattar vi är, att deltagarna inte vill riskera att förlora sin sjukersättning.

Övervägande delen av deltagarna erhåller sjukersättning från Försäkringskassan. Vid arbete, studier eller praktik riskerar individerna denna ersättning och skulle individerna bli arbetslösa på nytt måste sjukersättningen omprövas hos försäkringskassan vilket ur deltagarnas perspektiv kan ses som alldeles för stor risk att ta. Detta är något som är svårt för projektet att påverka, dock är det en viktig lärdom och kan dessutom tänkas vara en viktig aspekt ur spridningssynpunkt.

I Civis har ett gott samarbete med den lokala socialförvaltningen utvecklats. Men ett bra samarbete med andra organisationer utanför CIVIS är också viktigt, exempelvis företag. Just företagets inställning till att tillhanda praktikplatser för projektdeltagarna har varierat under projekttiden. Till en början hade projektet svårt att hitta företag som kunde tänka sig att ta emot deltagare, men i takt med en allt bättre dialog med företag har fler blivit positivt inställda.

Sammantaget är erfarenheten att det varit lättare att hitta samverkan med lokala företag, som bensinmackar, lagerföretag, livsmedelsföretag och caféer, än med offentlig verksamhet som till exempel kommunala bolag och förvaltningar. Det i sig är intressant!

1.2 Deep Democracy: anpassa till målgruppen och den interna organisationen så att målgrupp och organisation har en gemensam kommunikationsplattform.

Halmstad kommun är en av de kommuner som tidigt prövat metoden Deep Democracy för att öka inkluderingen av erfarenheter och kunskaper från grupper som annars riskerar att ställas utanför olika beslutsprocesser. Civis och andra aktiviteter visar att en sådan exkludering är något som ofta är aktuellt för personer med diagnos inom autismspektrumtillstånd.

Deep Democracy är en metod som utvecklats i olika sammanhang präglade av öppna eller dolda konflikter. Det handlar mycket om att med olika metoder och ett systematiskt arbetssätt komma fram till lösningar där deltagarna utifrån en respekt för varandra kommer överens om lösningar som deltagarna i processen kan tänka sig att leva med.

Projektledarna och flera intresserade deltagare har utbildats i metoden, vilket användes internt inom projektet. I projektet utbildades även personer i projektets närhet som vilka har betydelse för beslut kring målgruppen. Detta för att öppna upp för bättre påverkansmöjligheter. Ett tiotal anställda i Halmstad kommun har utbildats, och fler utbildningar planeras.

Grundaren, Myrna Lewis, har utvecklat metoden utifrån behoven för personer med AST.

Målet att vidareutveckla och utbilda de huvudsakliga projektintressenterna i metoden Deep Democracy pågår fortfarande efter projektavslut. Att fånga det direkta resultatet av användandet av metoden är inte helt enkelt, men med enkäter och intervjuer med nyckelpersoner framkommer att verksamheten och deltagarna ser mycket positivt på metoden och upplever konkreta resultat i delaktighet i beslut. Halmstad kommun medverkar till kunskapsspridning om metoden och fortsatt metodutveckling.

Metoden har använts aktivt inom flera delar av verksamheten, exempelvis inom caféverksamheten och vid enskilda beslutssituationer. Ett situations anpassat användningssätt

har tillämpats, vilket gjort att metoden har använts på ett flexibelt sätt. Metodägare Myrna Lewis har i projektarbetet givit kontinuerlig handledning. Detta genom avstämningar och dialog ett par gånger per månad. Inom ramen för projektet har ett tiotal projektmedarbetare och deltagare utbildats i metoden.

1.3 Utveckla anpassad utvärderingsmetod för att mäta livskvalitet på individnivå för målgruppen..

Ett av huvudmålen för projektet har varit att öka livskvaliteten för personer med autismspektrumtillstånd. Efter omvärldsanalys både nationellt och internationellt framgick att evidensbaserade utvärderingsmetoder i stort sett saknas i Europa och helt i Sverige. En tillförlitlig mätmetod är grunden för att kunna bedöma om insatser levererar eller inte. Avsaknaden av en sådan metod bedömer vi är en del av orsaken till svårigheterna att lyckat hjälpa målgruppen. Av denna anledning har projektet arbetat aktivt med våra transnationella partners.

Projektet har således haft ett transnationellt samarbete/utbyte med Autismo Burgos. Autismo Burgos är en paraplyorganisation i Spanien för autismorganisationer och som bland annat arbetar med att öka medvetenhet om autism hos kvinnor och att konstruera och utvärdera material för att stödja personer med autism att lyckas i utbildning. Personer med autism har ofta svårigheter i tolkning av verbal kommunikation, icke-verbal kommunikation och rörelsemönster. På grund av detta har det visat sig vara svårt att utvärdera hur organisationer arbetar med att tillgodose livskvalitet för denna målgrupp. Därför har man utvecklat ett mätinstrument som projektet tagit del av och påbörjat att validera till Svenska förhållanden. Verktöget är en indikatorsnyckel som mäter 6 områden:

- Individperspektiv
- Verksamhetsplanering
- Kompetensutveckling
- Genomförande
- Arbetsmiljö
- Samverkan / Inkludering

Indikatorsnyckeln innehåller 68 Indikatorer med 4 underkategorier av olika grads signifikans. Fler uppnådda underkategorier ger högre grad av anpassad verksamhet.

I augusti 2017 påbörjades arbetet med att validera indikatorsnyckel för att mäta livskvalitet.

Indikatorsnyckeln är framtagen av Jose Luis Cuesta Gomez, professor och tidigare föreståndare i Autismo Burgos.

Arbetsprocessen var indelad i 6 delar:

1. Pilotstudie
2. Evidensbaserad praktik
3. Transnationellt samarbete
4. Högskolan i Halmstad
5. Referensgrupp
6. Kvar att göra

(1) PILOTSTUDIE

Vid ett styrgruppsmöte beslutades att projektet skulle genomföra en pilotstudie ett boende för målgruppen i förvaltningen för att testa indikatorerna och få en bild av vad de mäter i svenska förhållanden. Genomförandet skulle ske i enlighet med och efterlikna en konsultationsprocess framtagen av Jose. Konsultationsprocessen kan kortfattat förklaras som att det skapas ett konsultationsteam bestående av extern utvärderare, en enhetschef, anhörig och yrkesverksam, ibland brukare. Tillsammans går teamet igenom indikatorsnyckeln.

Planeringsstadium omfattade möten med enhetschef för att stämna av vilka som skulle kunna ingå i pilotstudiens konsultationsteam (arbetsgrupp). Pilotstudien presenterades med en power

point för personalgruppen på boendet. Mellan augusti och november -17 genomfördes så pilotstudien med syfte att få en bild av svenska förhållanden. Resultatet från pilotstudien sammanfattas under nästa punkt.

(2) EVIDENSBASERAD PRAKTIK (EBP)

Resultat från pilotstudien kan förstås i förhållande till evidensbaserad praktik (EBP). EBP har sin upprinnelse i en överenskommelse som slöts 2011 mellan Socialdepartementet och Sveriges kommuner och landsting (SKL). Arbetet med EBP ska implementeras i förvaltningens utvecklingsarbete. Ett särskilt prioriterat område är brukarmedverkan, samt att hitta redskap och metoder – uppföljningsverktyg - för att mäta måluppfyllelse på både individ- och verksamhetsnivå. I det förvaltningsövergripande utvecklingsarbetet med EBP finns det idag uppföljningsverktyg på individnivå i form av SRS/ORS och på gruppnivå pågår arbetet med Delaktighetsmodellen. Såväl SRS/ORS som Delaktighetsmodellen är uppföljningsverktyg med syfte att öka delaktighet och mäta måluppfyllelse. Det som gör indikatornyckeln unik i det här sammanhanget är att det är ett uppföljningsverktyg som kan användas på verksamhetsnivå, vilket saknas enligt rapporter och utvärderingar.

I EBP finns det tre behovsområden; brukarmedverkan, barn och ungas delaktighet och systematisk uppföljning. I tidigare utvärderingar saknas tydlig implementering av systematisk uppföljning inom verksamheter. Det som också gör indikatornyckeln unik är att det är ett verktyg som kan ingå i förvaltningens arbete med systematisk uppföljning, det vill säga systematiskt kvalitetsarbete. I Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (SOSFS 2011:9) står det att ledningssystem ska användas för att, systematiskt och fortlöpande utveckla och säkra verksamhetens kvalitet, samt planera, leda, kontrollera, följa upp, utvärdera och förbättra verksamheten.

EBP bygger också på tre kunskapsunderlag: forskning, brukarnas erfarenheter och professionella. Som det ser ut idag, enligt rapporter och utvärderingar, saknas ofta forskning som en kunskapskälla i utvecklingsarbetet. Även här finns det möjligheter att fylla kunskapsluckor eftersom indikatornyckeln är förankrad i forskning. Det som dessutom gör indikatornyckeln intressant är att när man för över den till svenska förhållanden så synliggör den hur den egna verksamheten arbetar med frågor som: ledarskap, värdegrund, arbetssätt, schemaplanering, samverkan, säkerhet, lagstiftning, mål enligt LSS, hälsofrämjande, innovation. Alltså bidrar den till att skapa en helhetsbild över den egna verksamheten, genom detta också en transparens som gör att det blir möjligt att se samband mellan olika utvecklingsområden, vilket i sin tur skapar förutsättningar för rätt insatser till rätt behov och en förståelse om inbördes påverkan. Hur den egna verksamheten arbetar med brukarmedverkan avspeglas i omgivningsfaktorer och med indikatornyckeln går det att få indikatorer på hur arbetet fortskrider.

(3) TRANSNATIONELLT SAMARBETE

I november -17 reste en projektmedarbetare tillsammans med enhetschef för utvecklingsenheten till Spanien och Autismo Burgos för kunskapsutbyte och fortsatt planering av samarbetet. Civis presenterade sitt resultat från pilotstudien och fick möjlighet att gå igenom sitt resultat med projektets kontaktperson i organisationen och Jose Luis Cuesta Gomez. Under vistelsen i Spanien fick projektet också ett "letter of agreement". I det står de olika led som Autismo Burgos har som krav för att indikatornyckeln ska betraktas som validerad.

(4) HÖGSKOLAN I HALMSTAD

Högskolan i Halmstad är en samverkansaktör i projektet Civis och Autismo Burgos. Henrika Jormfeldt som är docent i omvårdnad deltar från Högskolan. Henrikas helhetsbedömning är att indikatornyckeln "är ett gediget och mycket humanistiskt grundat arbete som alla patientgrupper med begränsad förmåga att uttrycka sina behov och få sina rättigheter tillgodosedda skulle behöva".

(5) REFERENSGRUPP

För att validera indikatornyckeln finns det ett krav att det ska ske en validering utifrån en så kallad triangulering, vilket innebär att samla in och sammanställa kompetenser och kunskaper från minst 8 deltagare och 4 stycken kunskapskällor. Däribland inräknas forskning, verksamhetsnära arbete, verksamhetsutveckling, brukarorganisation. Valideringsarbetet ska ske utifrån en metod som heter Delfi. När det planerade arbetet är avslutat ska arbetsprocessen publiceras i en vetenskaplig artikel. Tillvägagångssätt: Det gjordes totalt 5 utskick via e-post. Efter varje utskick läser alla i referensgruppen indikatorerna och justerar texten utifrån sina tolkningar. Syftet med valideringen är att få in infallsvinklar från olika perspektiv som därefter sammanställs. Ett nytt utskick skickas därefter som alla får ta ställning till och justera. Varje medlem ska oberoende av varandra justera och kommentera texten på 10 arbetsdagar.

(6) Kvar att göra inom ordinarie verksamhet efter projektiden

Konsultationsprocessen

Resultatet från pilotstudien visar att konsultationsträffen/träffarna är tidskrävande. Det kan också komma bli nödvändigt att se över "vilka" som ska ingå i en arbetsgrupp och vilka som ska representera brukare, anhörig, kontaktpersonal.

Tillgänglighet

Under arbetet med referensgruppen har flera deltagare kommenterat att indikatornyckeln skulle vinna på att göras mer användarvänlig för de som ska arbeta med indikatorerna. Ett möjligt framtidsscenario är att indikatornyckeln i sin helhet komprimerades och längre fram kan det behövas göra en pilot eller flera för att testa tillförlitligheten i frågorna och för att göra den mer användarvänlig och tillgänglig.

Kompatibilitet

Då det kan bli nödvändigt att omarbota indikatorerna så att de blir färre. Samtidigt är det viktigt att inte förlora kärnan i grundmaterialet, och heller inte ordningsföljden (eller innehållet i frågorna) eftersom dessa svarar mot signifikansgraden och de olika nivåerna; grundläggande, högt, medel och lågt intresse. I slutändan ska detta även göras förenligt med informationsprogrammet.

ICF/IBIC International Classification of Functioning/Individens behov i centrum

Under referensarbetet har det även kommit fram synpunkter på att om indikatornyckeln ska ingå som ett led i systematiskt kvalitetsarbete skulle det vara "bra" om det fanns en kontinuitet från det att socialsekreterare handlägger ärendet, kontaktpersonal eller boendestöd genomför uppdraget och konsultationsteam utvärderar. Indikatornyckeln skulle också med fördel kopplas till ICF modellens delar och komponenter, "funktionstillstånd" och "kontextuella faktorer". Dels för att undvika dubbelarbete, dels för att få mer enhetlighet i planering, kartläggning, uppföljning och utvärdering.

1.4 En verktygslåda till stöd för skolverksamheten att informera och diskutera psykiska funktionsnedsättningar och dess konsekvenser har utarbetats..

Projektet har tillsammans med Högskolan i Halmstad utvecklat ett verktyg för att förändra attityder och fördomar om neuropsykiatriska funktionsvariationer i skolan. Det handlar om att sex korta filmer som färdigställts i samverkan med dels högskolan i Halmstad där deras elever skött filmandet, dels Halmstad/Hylte volleyboll och EKB (Ensamkommande barn) där spelare och ungdomar är skådespelare. Var och en av de sex filmerna är uppbyggd på samma sätt och belyser, både teoretiskt och praktiskt, en svårighet/utmaning som är lätt att känna igen sig i för den som har autismdiagnos, men även för andra. Samtliga scener bygger på deltagares egna berättelser från skolan där man känt sig utanför eller annorlunda.

Detta mål redovisas även under individnivå, rubrik 2

1.5 Kunskapsökning kring jämställdhetsfrågor kopplat till målgruppen personer med autismspektrumtillstånd.

Projektet har i förstudie och ansökan lyft fram vikten av ett jämställdhetsperspektiv i arbetet med

målgruppen. Forskning pekar på att kvinnor underdiagnosticeras. Annan forskning visar på att färre kvinnor än män med AST (Autismspektrumtillstånd) är etablerade på arbetsmarknaden samt att kvinnor får mindre stöd.

Mycket av jämställdhetsfokus i projektets låg inledningsvis i samarbetet med projektets transnationella partner i Burgos som också visat på behovet av insatser för kvinnor med AST. Projektets utvärderare Serus tryckte på att utveckla ett mer medvetet arbetssätt när det gäller att låta jämställdhetsperspektivet finnas med inom projektets alla områden – exempelvis praktik, supported employment, motiverande aktiviteter, med flera.

Utifrån det utformades en studiecirkel med syftet var att skapa en reflekterande grupp som kunde användas i projektets olika delar.

Målet var att öka förmågan att göra egna genus observationer – öva förmågan att använda "genusglasögon" och göra observationer i närmiljön, t ex möten, en aktivitet i verksamheten, i fikarummet. Gruppen träffades 6-8 deltagare vid 6 tillfällen. Mellan träffarna fick deltagarna reflekterande hemuppgifter, som att iaktta media och vända på perspektiven. Exempelvis, hur skulle det se ut om det var en man? Skiljer det sig ifrån om det hade varit en kvinna istället? Vad skulle det resultera till? Etc.

Gruppen fick baskunskaper i jämställdhet, historik, övergripande politiska mål, "vad handlar jämställdhet om", Även material från Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) samt "Jämställdhet och Genus", Länsstyrelsen Halland användes under träffarna

Gruppen kom att jobba med Bokdiskussioner utifrån Jennifer O'tools "Sisterhood of the Spectrum" och "An Asperger Chick's Guide to Life", övningar om vad är manligt och kvinnlig, utrymme för övningar i att argumentera för/emot olika påståenden.

Resultat:

- Bildande av Facebook grupp "autistic sisters" för att sprida kunskap och diskutera specifikt autismspektrum ur ett kvinnligt perspektiv.
- Kvinnor tog uppdrag i projektet t ex ordförande i specialistbyrån
- Gruppen fortsätter att träffas nu också men några killar. Den har således resulterat i ökade sociala kontakter för gruppen.
- Föräldragrupp tillsammans med förebyggande enheten, där fokus ligger på att vara funktionsnedsatt och förälder.
- Utifrån transnationella samarbetet och deras "guidelines" autism in pink, har projektet arbetat med att anpassa aktiviteter såsom ovan nämnda utifrån deras "guidelines". Dessa guidelines är framtagna i ett projekt inom LLP och ger rekommendationer om utformning av verksamheter som vänder sig till kvinnor med autism

Implementering

Projektorganisationen har samarbetat med förvaltningens jämställdhetsgrupp för implementering. Workshop har genomförts med medarbetare och projekt där man pekat på utmaningar, önskat läge och vägen dit. Detta material har sammanställts och ledningsgrupp har tagit beslut om ambitionsnivå. Samtliga förvaltningar i Halmstad kommun deltar i denna kommunövergripande jämställdhetsgrupp.

1. INDIVIDNIVÅ

2.1 Specialistbyrån som konstruktion gjort det möjligt för individen att närma sig arbetsmarknaden eller etablera sig på arbetsmarknaden.

De enskilda individerna inom CIVIS målgrupp har ofta unika förmågor som kan vara en styrka på en arbetsplats. Ett mål med projektet var att skapa en arena (fysisk miljö) Specialistbyrån där individer får en möjlighet att utveckla sina förmågor och intressen till säljbara tjänster till näringsliv eller offentlig verksamhet. Det är dock viktigt att framhålla det specifika hos individen utan att hamna i schabloner. Modellen var prövad tidigare i en organisation som heter "Left is right" som

är ett AB med konsulter med Aspergers syndrom. Men genom att arrangera Specialistbyrå på ett sätt som kan ligga till grund för fortsatt drift som ett arbetsintegrerat socialt företag (ASF) så var tanken att pressen på individerna kunde reduceras genom att vinstkraven minskar och etableringen på arbetsmarknaden bli mer långsiktig.

Metoden Supported Employment (SE) har varit kärnan i projektet och använts som arbetslivsinriktad rehabilitering. SE-metoden delas in i en framstegsprocess, vilka är, överenskommelse, yrkesprofil, jobbsökande, arbetsgivareengagemang samt stöd på och utanför arbetsplatsen. Målet med metoden har varit att stötta målgruppen att skaffa/behålla ett arbete på arbetsmarknaden alternativt närma sig arbetsmarknaden genom arbetsträning/praktik och yrkesförberedande studier utifrån processen. Projektmedarbetare har arbetat aktivt med att anpassa arbetsmiljön för målgruppen då bredvid gång, kontinuerlig stöttning och uppföljning har gjorts på arbetsplatsen. En viktig del har varit att stärka deltagarnas självkänsla och mobilisera egna resurser. Deltagarna har gått ut i arbete både i privat och i offentlig sektor.

Tanken var att det inom Specialistbyrån ska finnas olika typer av aktiviteter och tjänster som baseras på individernas enskilda förmågor. Projektaktiviteterna har utformats med fokus på individanpassning för att hjälpa dem utvecklas som människor, både privat och professionellt. Huset har varit öppet för verksamhet från tidig morgon till sen kväll (kl. 23.00). Öppetiderna var anpassade för målgruppen, och lokalen visade sig betydelsefull genom att ge möjligheter för både individ och gruppaktiviteter.

Inom specialistbyrån erbjöds deltagarna, enskilt eller i grupp, olika aktiviteter som i grunden ska ge möjlighet att utveckla deras enskilda förmågor och intressen inom områden där det kan leda till säljbara tjänster till näringslivet eller offentlig verksamhet detta kan ses som en form av inkubatorer där kreativiteten tillåst flöda och idéerna utvecklas. Dessutom har det skett kontinuerliga inofficiella och mer officiella samtal/dialog mellan projektdeltagare och medarbetare som syftade till att bland annat fånga deltagarnas utveckling, motivation och nyfikenhet. Aktiviteterna syftar till att stärka deltagarnas kunskap och kompetens inom yrkesrelaterade områden. Det kunde handla om att göra film, jobba med spelutveckling eller vara aktiv i caféverksamheten.

Ett viktigt angreppssätt var att organisera arbetet i kärnverksamheten i olika intressegrupper, vilka kunde ses som inkubatorer. Genom studiecirklar i olika ämnen, studiebesök och föreläsningar byggdes kunskap upp inom olika områden som kunde leda vidare mot en arbetsmarknad. Exempelvis har en filmgrupp skapats där de arbetar med att skapa kortare filmer, varav en del lagts ut på Youtube. Tillgången till lokalen och möjligheten att där driva olika projekt under en stor del av dygnet ses som positivt av deltagare. En uttrycker det så här:

Här kan jag jobba vidare med mina projekt och bre ut mig på ett sätt jag inte kan annars och använda verktyg utan att störa grannar och andra.

Till sin hjälp skulle deltagarna ha brukarcoacher som skulle stötta individen i rätt riktning. Ganska snart och trots påtryckning till AF och FK insåg projektet att brukarcoacher i den mening som avsetts inte var genomförbart. Delvis på grund av att målgruppen förändrades till en grupp som står betydligt längre från arbetsmarknaden men också på grund av att AF och FK inte kunde uppringa lämpliga personer för uppdraget. I stället har brukarcoacher kommit att innebära att grupper av deltagare bildat sociala kontaktnät och genom dessa hitta hjälp och stöd i varandra. Ett exempel på det är studiecirkelarna om att leva med AST men även jämställdhet och spelgruppen har fyllt en viktig social trygghet för individen och hjälpt till att bryta isolering och utanförskap.

Implementering

När nu projektet är avslutat finns det en ekonomisk förening som driver Specialistbyrån vidare som ett arbetsintegrerat företag. Inriktningen i företaget är det samma som det var under projekttiden dvs. Man driver Caféet på Bredgatan, erbjuder studiecirklar om vardagsliv med

autism och anhöriga till personer med autism och föreläsningar om egna livsberättelser samt hantverk. Som fortsatt utvecklingsstöd har man knutit kontakt med det sociala företaget "En trappa upp" i Falkenberg. Tillsammans planerar de att göra en IOP "idéburet offentligt partnerskap" kring Tillgänglighetsdatabasen T-D som också varit ett spår för Specialistbyrån. Arbetet med Tillgänglighetsdatabasen, ett redskap för att dokumentera och inventera tillgänglighet ibland annat offentliga lokaler, är ett annat som dessutom har tydlig koppling till de horisontella kriterierna. Det fortsatta implementeringsarbetet för TD ligger nu på Halmstad kommuns handikappkonsulent.

Ett annat resultat som delvis kan kopplas till specialistbyrån är ett relativt nyinrättat projekt inom Samordningsförbundet. Där man anställt en regional utvecklingsledare med inriktning upphandling med socialinriktning. Tidigt såg en medarbetare i projektet att för att nå ut med de arbetsintegrerade sociala företagens tjänster måste även regionen och kommunerna öppna upp och bädda för möjligheterna för dessa företag att kunna sälja sina tjänster. Fokus på tjänsten är även att sprida kunskap om IOP som en möjlig väg för företagen.

I projektets kärnverksamhet genomfördes även ett antal mer socialt orienterade aktiviteter för att öka livskvaliteten och som också är viktiga för att stärka deltagarna som individer och förbereda för arbete eller studier. Det handlar exempelvis om möjligheten att spela musik, eller sällskapsspelsaktiviteter där projektmedarbetare och deltagare umgås, spelar spel och pratar om projektet, daglig verksamhet och hur de mår och mycket annat. En deltagare beskriver spelaktiviteterna så här:

De är bra, vi ses sju personer och spelar kortspel och brädspel. Vi ses en till två gånger per vecka. Vi gillar samma saker i gruppen, vi har ett bra engagemang och det bidrar till bra stämning. Arbetet med deltagarnas sociala relationer, likväl som deras fysiska välmående, är dock något som fått mindre uppmärksamheten än tidigare nämnda aspekter inom projektet. Samtidigt har utvecklade sociala relationer och en viss förbättring av den fysiska statusen kommit genom andra aktiviteter. En projektmedarbetare uttrycker det så här:

Indirekt har det ju blivit så. Fler umgås nu på fritiden och att vi köpte in musikinstrument för några som ville bilda ett band hade mycket av en social funktion. Samtidigt vet vi att för målgruppen är det oerhört viktigt att nätverk och fritid fungerar. Annars finns inte energi över till arbete eller studier. Här får vi göra mer.

En av de deltagare som är med i det nämnda bandet uttrycker sig så här:

Jag deltar i ett rockband, vilket är kul. Där känner jag gemenskap med kompisar och att det är något man längtar till flera gånger per vecka.

Flera deltagare berättar också att projektet inneburit att en tidigare mycket isolerad tillvaro bytts mot ett uppskattat sammanhang för gemenskap. För vissa handlar det om att "bara" ha arbetskamrater, medan andra även umgås utanför projektsammanhanget. En av deltagarna uttrycker det så här: Jag är mycket mer aktiv nu jämfört med tidigare. Då satt jag mest i soffan och var till stora delar väldigt deprimerad. Jag har fått nya kompisar via CIVIS jämfört med tidigare.

Ett bra samarbete har utvecklats med kommunens socialförvaltning. Samarbetet har även lett till goda resultat genom att 3 personer fått sin praktik konverterad till en anställning. En bidragande faktor till utfallet är att förvaltningsledning och arbetsledaren/stödpersonen för deltagarna har haft en god kommunikation med varandra. Dessutom har viktiga diskussioner förts om detaljfrågor och Projektet har därför jobbat med informationsspridning mot olika kommunala enheter för att etablera de fem praktikplatserna, men tyvärr utan att nå hela vägen fram. mervärdes-funktioner för målgruppen och deltagaren, likväl som mervärdesfrågor för praktik-/arbetsplatsen.

2.2 Deltagarna blir medvetna om stigmatisering för målgruppen.

Ett viktigt mål för projektet var att medvetandegöra stigmatiseringens effekter på individer. Trots att målgruppen ökar i samhället så finns det ingen gemensam stark röst som för gruppens talan.

Det finns idag två stora intresseorganisationer i Attention och Autism o Asperger förbundet, båda är mer eller mindre anhörigdrivna organisationer, vilket innebär att det riskerar att bli de anhörigas perspektiv som är fokus. Det finns alltså ingen större organisation som för individens direkta talan. En orsak till detta kan vara att denna heterogena grupp i sin helhet är väl medvetna om riskerna med stigmatisering och om att klumpas ihop till en gemensam grupp. Därför har det varit viktigt att hitta metoder och skapa synsätt som gör att samhället ser vinsten med att tillvarata varje individs erfarenhet och kompetens och att hen ges möjlighet att forma sitt eget liv med det eventuella stöd som kan vara till hjälp för individen.

Trots att psykisk ohälsa är så vanligt diskrimineras och missgynnas människor dagligen i Sverige. Nästan var tredje person säger att man inte kan tänka sig att arbeta tillsammans med någon som har psykiska problem. Socialstyrelsens siffror visar att personer med psykiska funktionshinder får sämre vård och oftare dör i vanliga sjukdomar som cancer, diabetes, hjärtinfarkt och stroke. Att vara utsatt för diskriminering gör att människor också kan hindra sig själva från att söka hjälp, vara sociala och stanna i arbete. På så sätt blir många ännu sjukare. Helt i onödan.

Det är därför nödvändigt att deltagarna blir medvetna om sin egen roll i stigmatisering av målgruppen.

För att göra detta möjligt har projektet jobbat med film, Deep Democracy, tjejgrupp, studiecirkel och diskussionsgrupper.

Resultat:

- Sex stycken filmer som beskriver skolsituationer för personer med AST. Situationerna är självupplevda skildringar av deltagarna. Dessa finns tillgängliga via kommunens hemsida (för t ex enskilda medborgare och brukarorganisationer). De kommer att användas i skolor som samtalsunderlag och kompetenshöjande insatser för lärare. Dessa kortfilmer kommer även att användas på Högskolan i Halmstad i deras tillgänglighetsarbete.

Utformningen av materialet är trefaldigt:

1. Informationsmaterial om funktionsnedsättningen autismspektrumtillstånd
2. Reflektionsmaterial. Uppmuntra till reflektion och delaktighet och fungera som ett diskussionsunderlag för att förebygga stereotypa föreställningar om autism.
3. Stödmaterial: Främja alternativa former av bemötanden som kan medverka till att personer autismspektrumtillstånd blir delaktiga och inkluderande i undervisningen.

Verktyglådan består av tre olika "verktyg":

1. Ett teoretiskt perspektiv.
2. Självupplevda erfarenheter av en skolsituation.
3. Ett pedagogiskt perspektiv.

- En tjejgrupp som fortsätter att träffas och jobba med samma frågor men inom ramen för befintlig verksamhet.

- En film som ligger Youtube som är länkad via kommunens hemsida. Denna beskriver en deltagares livsresa. Filmen har varit uppe för granskning på SVT kortfilm, tyvärr var filmkvaliteten lite för dålig för att kunna visas på SVT.

2.3 Inom projektet tillhandahålla och utveckla kommunikationsverktyg speciellt utvecklade och anpassade till målgruppen.

Att kommunicera är en grundläggande mänsklig rättighet. Fungerande kommunikation är en förutsättning för delaktighet i vardagsliv, arbetsliv och på samhällsnivå. Många personer med autismspektrumtillstånd har svårigheter att komma ut ordentligt i arbetslivet. Det är inte kunskap eller vilja som saknas, utan istället de sociala färdigheter som krävs på en arbetsplats. Om man inte vill delta i alla sociala aktiviteter på arbetsplatsen, kan det uppfattas negativt av kollegor och arbetskamrater. Det kan göra att man känner sig ännu mer avvikande eller att man helt enkelt inte kan vara kvar. Orsaken till svårigheterna är att arbetsgivare och arbetskamrater saknar kunskaper att personer med autismspektrumtillstånd har kommunikationssvårigheter. Detta gäller

inte endast i arbetslivet utan även samhället i stort.

Kommunikation och utbildning har därför varit viktiga inslag i projektet. Med anledning av gruppens specifika behov och krav på tydlig struktur och kommunikation har vi arbetat med att hitta individuella lösningar gällande information, schema och mötesstrukturer. Efter projekttiden kan vi konstatera goda resultat gällande bland annat tydliggörande pedagogik som varit en förutsättning för anställning av deltagare. Deep Democracy har varit en framgångsfaktor i delaktighetsfrågor. Myrna Lewis som är specialist på demokratifrågor och psykolog med erfarenhet av målgruppen, har utbildat i metoden.

Resultat:

2.3.1 Deep Democracy:

Inom detta målområde handlade det om att skapa bättre förutsättningar för delaktighet och beslut i det omgivande samhället för målgruppen genom metoden Deep Democracy. Metoden har utvärderats i många sammanhang och det har visat sig att individer som normalt sett har svårt att uttrycka sig har upplevt att de blir lyssnade på och kan vara delaktiga på jämlika villkor. I projektutvärderingen genomfördes intervjuer med deltagare, projektmedarbetare samt övrig personal som deltagit i utbildningen. Syftet med intervjuerna var att få en överblick hur metoden påverkar arbetssättet med målgruppen samt om metoden har skapat bättre förutsättningar för delaktighet och beslut för målgruppen.

I den första frågan som ställdes fick informanterna beskriva det generella intrycket de fått av metoden Deep Democracy samt vad som verkar vara bra/mindre bra med den. Det samlade resultatet från intervjuerna visar att de flesta har fått ett bra intryck av metoden i sin helhet, dels utifrån ett demokratiskt perspektiv och dels då metoden är flexibel. Informanterna påpekar att metoden är applicerbar i många olika sammanhang och för många olika målgrupper, då metoden kan anpassas utefter verksamhetens och målgruppens behov och förutsättningar.

"Mitt generella intryck av metoden är mycket positiv, detta då den är inkluderande och skapar ett engagemang hos deltagarna. Jag upplever att Deep Democracy är den mest demokratiska och inflytelserika metod jag arbetat med."

"Metoden är bra utifrån att den inkluderar alla deltagare på ett demokratiskt sätt. Metoden fångar också många bra frågor samtidigt som den ställer kritiska frågor, vilket jag tror får individer och verksamheter att växa."

En informant uppgav att Deep Democracy är en bra metod utifrån att det finns en ordning och struktur som gör att alla får komma till tals. Samma person påpekar att traditionella kommunikationsformer löper en viss risk för att det ett fåtal personer som kommer till tals och som i vissa fall då avspeglar de beslut som tas. Personerna som intervjuades uppgav att metoden skapar en mer demokratisk och inkluderande dialog, vilket resulterar i att brukare/medarbetare tar mer plats. I och med att fler brukare/medarbetare inkluderas uppfattar flera av informanterna att fler åsikter och beslutsalternativ framkommer som troligen inte annars hade synliggjorts.

Det framkom ingen kritik gentemot arbetet med Deep Democracy och ingen kunde nämna något väsentligt som verkar vara mindre bra med metoden. Nästintill samtliga informanter nämner dock att metoden är ganska tidskrävande, vilket kan vara problematiskt utifrån flera aspekter. En person lyfter att metoder/modeller som tar mycket tid och resurser kan möta motstånd i verksamheterna vid implementering om verksamheten redan är tungt belastad. Många av de intervjuade menar på att det är viktigt att välja ut frågor/delar av metoden som är lämpliga för det aktuella mötet eller beslutsfattandet. Trots att metoden uppfattas som tidskrävande indikerar svaren på att de tycker metoden är värd den tid den tar.

"Metoden kräver mycket, både av personen som håller i mötet och av deltagarna som medverkar. Jag tror samtidigt att ju mer verksamheten jobbar med metoden desto effektivare blir den."

En person uppgav att metoden måste användas med en viss försiktighet då det är viktigt att involvera brukare/medarbetare och göra dem delaktiga, samtidigt som det är viktigt att kunna avgöra i vilka lägen metoden ska och inte ska användas. Hen menar att alla beslut som fattas i en verksamhet kanske inte ska eller kan involvera alla brukare/medarbetare.

Vi ställde även frågan om informanterna upplevde att metoden bidrar till att skapa ett gemensamt språk. Svaren indikerar på att metoden i alla fall har potential till att skapa ett gemensamt språk, men att det är för kort in i processen för att säga om den faktiskt det gjort det. Några informanter upplevde att metoden ger verktygen för att skapa ett gemensamt språk, men att det då krävs att metoden används flitigt att det ska hända i realiteten.

"Jag tror inte att ett gemensamt språk ännu har skapats, men vi har inte heller arbetat med metoden så länge. Dock ser jag potential i att metoden kan skapa ett gemensamt språk."

På den sista frågan fick informanterna svara på frågan vilken upplevelse de har av att använda metoden i möten och dialog med projektets målgrupp. De personer som jobbar aktivt med målgruppen anser att metoden hittills har fungerat bra. De påpekar dock att metoden måste anpassas efter målgruppens förutsättningar, exempelvis ska deltagarna i vissa moment stå nära varandra och det är inte alla deltagare som klarar av detta. Det är viktigt att den som håller i mötet är inkännande och kan läsa av de personer som befinner sig i rummet.

"Jag tycker att metoden har öppnat upp för en bredare dialog och diskussion, vilket har resulterat i att många av deltagarna har växt. Jag tycker vi ska fortsätta använda metoden för målgruppen."

Metoden funkar bra för målgruppen, även om den måste anpassas lite. Vi använder den när vi ska ta beslut om exempelvis studieresor och aktiviteter. Jag tycker det är viktigt att deltagarna får vara delaktiga i beslutsfattande situationer som faktiskt berör dem.

En informant uppgav att vissa deltagare hade svårt att acceptera andra åsikter och därmed blir metoden ett verktyg för att försöka ändra på det, samtidigt som att det kan vara svårt. Personen i fråga anser att det är viktigt att vara extra pedagogisk och förtydliga varför de använder sig av metoden. Ett konkret förslag från en av de intervjuade var att göra metoden mer visuell för brukarna.

Genom metoden upplevde deltagarna att de hade inflytande och kunde medverka i besluten som gällde deras arbete. Det resulterade till att deltagarna blev mer involverade.

Metodägaren Myrna Lewis utbildade personal och deltagare och beskriver hur deltagarna i början identifierade sig med sin diagnos, men med tiden uppmuntrades deltagarna att se sig själva och uppmärksammade att vi alla vid olika tidpunkter kan bli nedstämda och inte vill socialisera oss med andra. Det är viktigt att förstå att dessa beteenden är mänskliga och det bör inte definiera eller begränsa individens potential.

2.3.2 Yammer

Yammer är ett projektverktyg som ingår i Office 365. Det fungera likt Facebook, där man kan bygga grupper och ge behörighet till dessa beroende på behovet av tillgång. Då de allra flesta deltagare var vana Facebookanvändare var Yammer ett verktyg som fungerade mycket väl. På Yammer var deltagare aktiva i sina grupper när de kände att de behövde uttrycka något eller ställa frågor under dygnets 24 timmar och veckan 7 dagar, projektpersonalen eller andra deltagare med samma behörighet kunde svara när tillfälle gavs. Yammer möjliggjorde dygnet-runt-kontakt för de deltagare som inte bodde i Halmstad. Till Yammer kopplades en Googlekalender där scheman för projektet lades ut. Även scheman för mindre grupper lades upp i Googlekalendern och färgades beroende på grupp. Målet var att specialistbyrån skulle ta över Yammerkottet efter projektet. Men utifrån införandet av GDPR kunde inte ansvar tas över de personuppgifter som fanns i kottet, utan projektets Yammerkonto stängdes samma dag som projektets genomförandefas avslutades men tillgängligheten till nya Yammer konton finns kvar. Fördelen med Yammer är likheten med Facebook vilket har inneburit att deltagarna varit bekväma med Yammer från första dagen. En annan positiv del är att deltagarna har kunnat välja

hur mycket och vilken information man varit intresserad av. En svaghet med Yammer var dess app som inte synkade tillräckligt väl mellan telefon och pc, vilket påverkade de deltagare som inte hade pc hemma.

2.3.3 SMS Pro

SMS Pro är en tjänst som ligger hos Telenor vilket var kommunens upphandlade teleleverantör. Genom SMS Pro kunde grupp eller enskilda sms skickas genom schemaläggning. För enskilda deltagare kunde det innebära att det kom påminnelser om aktiviteter som inte skulle glömmas eller tider som skulle passas. Utifrån grupp SMS så handlade det mycket om att skicka ut förfrågningar om intresset hos gruppen i specifika frågor eller generella påminnelser. Resultatet av denna tjänst har inneburit en högre närvaro av deltagare och tydlighet kring aktiviteter.

2.3.4 Supported Employment (SE) Tydliggöra uppgifter

Supported employment bygger i huvudsak på individen egen vilja/driv att jobba. Men det bygger också på att göra det möjligt för individen på arbetsplatsen att kunna utföra sina arbetsuppgifter. Här har projektet jobbat mycket med tydliggörande pedagogik (TEACCH metoden), schemaläggning dels visuell i form av bilder med text och färg men också att visa på individens smartphones funktioner. Många har oerhörda hjälpmedel i sina smartphones som de inte är medvetna om. För flera deltagare har detta varit direkt avgörandet huruvida praktiken skulle lyckas eller inte.

2.3.5 Ökad livskvalitet för individen

Det allra viktigaste målet – för oss – var att efter projekttiden skulle deltagarna uppleva en ökad livskvalitet.

Av vår externa utvärderare framgår följande;

Att projektet varit betydelsefullt för deltagarna är tydligt utifrån deras svar på frågan om de själva tycker att det varit värdefullt för dem att delta i CIVIS. Av Figur 7 framgår det att 24 av 28 deltagare (86 %) svarar "Ja, mycket", eller "Ja, ganska mycket" på frågan. Det är ett bra utfall! Den markanta skillnaden mellan de två grupperna (de som arbetar respektive inte arbetar) gällande de påståenden de svarat på märks också i svaren på frågan som behandlas i Figur 7. Av de elva som arbetar svarar samtliga (100 %) "Ja, mycket" på den frågan. För de som inte arbetar fördelar sig svaren enligt följande: (källa extern utvärdering)

- "Ja, mycket": 8 stycken (47 %)
- "Ja, ganska mycket": 5 stycken (29 %)
- "Nej, inte så mycket": 3 stycken (18 %)
- "Nej, inte alls": 1 stycken (6 %)

"Innan projektet mårde jag dåligt. Jag upplevde psykisk ohälsa och blev försoffad. Jag gjorde inget i princip. Sakta men säkert har mitt självförtroende byggts upp och jag kände att jag var redo att ta det jobb jag har nu. Vi har arbetat i etapper med att jag skulle komma tillbaka till arbete. Ett tempo som jag klarar av. Om vi hade gått för fort fram hade jag nog åkt på bakslag."

"Det som bidragit mest till att jag kan komma in på arbetsmarknaden är att jag har haft samtalen med projektmedarbetarna hela tiden och att jag har haft bra stöttning på arbetet."

"CIVIS har utvecklat mig mycket. Projektet har en annan syn på diagnoser och deltagare. Man kan slappna av mera när man umgås med deltagare i projektet. Jag känner inte alls samma stress när jag är i aktiviteter eller när jag umgås med deltagare i projektet. Jag är på CIVIS varje dag i veckan då jag arbetar i caféet."

3. ORGANISATION

3.1 Utveckla ett nätverksbaserat arbetssätt mellan myndigheter och berörda organisationer kring målgruppen.

Då projektets målgrupp var komplex och hade stora behov av stöd från flera myndigheter samtidigt för att nå sina mål har projektet arbetat med att utveckla ett nätverksbaserat arbetssätt kring målgruppen. För att inte begränsa möjligheten för deltagarna att delta i projektet och närma sig arbetsmarknaden valde vi – utifrån tidigare goda erfarenheten av vårt projekt CLAVIS – att inte arbeta med anvisningar från berörda myndigheter. Istället har deltagarna kommit in i projektet via eget intresse och därefter har kontakter tagits för att vidimera projektdeltagande från aktuell myndighet. Utifrån denna process har projektet haft regelbunden myndighetsrepresentation från FK och AF där samtliga berörda aktörer träffats för en lägesrapport på individnivå. Detta arbete har underlättat processen för den enskilde att ta del av projektets möjligheter.

Där det funnits behov av flera aktörer än AF och FK har ett samarbete etablerats med individsamverkansteamet Halmstad/Hylte för att underlätta processer och kontakter för att individen ska nå sina mål. I de fall detta varit aktuellt har samarbetet fungerat bra.

I samband med att projektet avslutades kunde deltagare som var inne i en process för arbete övergå i individsamverkanteamets verksamhet.

3.2 Berörda parter, skola och myndigheter, arbetsgivare, får kunskap om mekanismer som leder till stigmatisering för målgruppen och hur man kan motverka detta.

Efter förprojekteringen konstaterades ett behov av en arena där individen kunde utveckla sina specifika förmågor i en trygg och stödjande miljö, i sin egen takt och ändå ha sin försörjning tryggad fram till egen försörjning. En viktig ingrediens för att nå det målet var att arbeta för att förebygga stigmatisering av personer med psykiska funktionsnedsättningar såväl på individ, organisation samt samhällsnivå. Det är viktigt att personal, skola och inom berörda myndigheter, är medvetna om egna och andras fördomar och attityder för att motverka stigmatisering. Av detta skäl har kontakter etablerats med Halmstad högskola. Detta är positivt av flera skäl. Ett sådant är att det inom högskolan finns en hög kompetens kring målgruppen, som t ex Hälсотeknikcentrum där det finns möjlighet att få hjälp att utveckla hälсотeknik anpassad för målgruppen. Dessutom ger ett sådant samarbete goda möjligheter att nå studerande på högskolan med kunskap om målgruppen. Något som kan positivt påverka utfallet för målgruppen genom att studenterna har relevant kunskap i sina framtida yrkesliv. Dessutom kan samarbetet med högskolan och dess studenter bidra till att utforma bättre metoder att nå ut med information om målgruppen till olika aktörer, exempelvis skolan. Vi ser också möjligheter till spridning av projektresultaten via högskolans personal och nätverk.

Resultat:

6 filmer som beskriver skolsituationer för personer med AST. Situationerna är självupplevda skildringar av deltagarna. Dessa finns tillgängliga via kommunens hemsida. Målet är att de ska användas i skolan som samtalsunderlag och kompetenshöjande insats för lärare. De kommer också att användas på Högskolan i Halmstad i deras tillgänglighetsarbete.

Studiecirklar som hölls av deltagare kring vardagsliv med autism som både deltagare och personal gick tillsammans, genom materialet och frågor skapades större förståelse från båda hållen.

Studiecirklar som hölls av deltagare kring att vara anhörig till en person med autism. På samma sätt som studiecirkarna så skapades en större förståelse för de anhöriga om hur det är att leva med autism.

Fortsatt kontakt mellan Hälсотeknikcentrum och deltagare för att utveckla en social rollspels-app utifrån ett autismspektrumperspektiv.

3.3 Ökad kunskap om skolan och dess betydelse för målgruppen

Initialt när projektidén till Civis föddes och förstudien gjordes stod klart att skolan är oerhört

central i deltagarnas liv. Vid dialogmötena framkom att alla deltagare bar på samma upplevelse om att skolan såg att något var fel, men ingen gjorde någonting. Det var också i skolan som deltagarna upplevde att något inte stämde med övriga klasskamrater. Man kan säga att stigmat föddes där och då. Denna punkt redovisas under flera rubriker.

Resultat

Genom de 6 filmerna som projektet producerat ökar möjligheterna till reflektion och förändring i uppmärksamheten från lärare och vuxna.

3.4 Organisationer hittar en kommunikationsmetod för ett möte på ett jämlikt sätt.

För att utarbeta ett mainstream i vårt sätt att kommunicera var det viktigt att sprida samma kunskap inom projektet som till andra centrala funktioner som möter målgruppen. Därför skulle utbildning som betonar ledarskap och brukardialog för chefer inom verksamheten ske enligt Deep Democracy .

Metoden utgår från att kunskap och insikt ligger i den kombinerade gruppens engagemang och därför är det en metod som uppmuntrar att alla röster och åsikter blir hörda. Gruppens olika perspektiv leder till spänning. Metoden innehåller olika faser för att lösa spänningen i gruppen och på så sätt få tillgång till den kunskap och insikt som finns. Processen är lösningsfokuserad och innovativ. Den medför inflytande och ansvarsskyldighet. Processen utjämnar maktförhållanden, utvecklar egenmakt och förbättrar relationerna i gruppen.

Metoden är tillgänglig för alla från en personlig nivå, till interpersonella relationer, små och stora gruppinteraktioner samt från klassrum till styrelsemöten.

Resultat

Inom ramen för projektet har informationsinsatser till chefsgrupper både inom den egna avdelningen som hela förvaltningen.

Information om metoden har skett till samverkande aktörer inom projektet.

Socialförvaltningen har under projekttiden gått vidare med att upphandla ytterligare utbildning till några resurspersoner i utvecklingsfunktioner för att kunna implementera metoden i all verksamhet.

3.5 Politiker och deltagare kan mötas på en jämlik nivå för samarbete.

Utifrån förstudien där politiker och deltagare kunde mötas på likvärdiga villkor har det varit ett mål att detta även skulle ske under genomförandefasen. Dessvärre har av tidsskäl inte berörda politiker från förprojekteringen kommer att delta så aktivt som det var tänkt. Kontakter med lokala politiker har dock varit en viktig tanke i projektet och vi har skapat möjligheter för enskilda deltagare att av intresseskäl bjuda in andra politiker för att diskutera bland annat arbetsmarknad för personer med funktionshinder. Dessa möten har varit ett lyckat inslag.

3.6 Halmstad kommun tar ett ansvar som arbetsgivare att erbjuda praktikplatser, arbetstillfällen och eller fast anställning för deltagare inom projektet.

Just dessa lokala praktikplatser utgjorde en central del av den tänkta arbetsmodellen för projektets kärnverksamhet. Ett beslut i kommunstyrelsen år 2015 pekade särskilt ut CIVIS som en viktig samverkanspartner inom temat "Den inkluderande staden". Projektet har därför jobbat med informationsspridning mot olika kommunala enheter för att etablera de fem praktikplatserna, men tyvärr utan önskat resultat. I CIVIS har det dock utvecklats ett gott samarbete med den lokala socialförvaltningen. Men ett bra samarbete med andra organisationer utanför CIVIS är också viktigt, exempelvis företag.

Just företagets inställning till att tillhanda praktikplatser för projektdeltagarna har varierat under projekttiden. Till en början hade projektet svårt att hitta företag som kunde tänka sig att ta emot deltagare, men i takt med en allt bättre dialog med företag har fler blivit positivt inställda.

Sammantaget är erfarenheten att det varit lättare att hitta samverkan med lokala företag, som

bensinmackar, lagerföretag, livsmedelsföretag och caféer, än med kommunala bolag och förvaltningar.

Arbetsätt

Beskriv projektets huvudsakliga arbetsätt och kortfattat vilka metoder, utbildningar och andra aktiviteter som användes. Vad var det som gjorde skillnad, vad ledde fram till det önskade resultatet? Beskriv eventuellt nya metoder eller material som tagits fram i projektet.

Grundtanken för hur projektet tänkt sig att nå målen om ökad delaktighet i samhällslivet och arbetslivet, eller vad som ofta kallas dess förändringsteori, är att projektet skulle kombinera insatser inom framförallt tre områden:

1. Insatser för att ta fram metoder för etablering på arbetsmarknaden. Här återfinns aktiviteter som supported employment, praktik, motivering, kartläggning av individuella möjligheter för arbete eller företagande samt socialt företagande. Här inryms mycket av det som görs inom ramen för den så kallade Specialistbyrån.

2. Insatser för förändrade attityder till målgruppen. I projektet inryms det i det så kallade anti-stigmaarbetet.

3. Insatser för kommunikation och mer demokratiska beslutsformer för målgruppen. Här berördes aktiviteter inom området stärkt medborgarskap för målgruppen, med ökad förmåga att delta och påverka samhället. Metoden Deep Democracy spelar en avgörande roll här. En viktig utgångspunkt är att det krävs insatser inom alla dessa områden för ett lyckat resultat. Stärkt demokratiskt funktionssätt öppnar möjligheter för olika stödinsatser. Ökad förmåga att delta i samhällslivet bidrar till bättre beslut, ökad kunskap om målgruppen samt minskade fördomar. Allt detta leder till ökade möjligheter till arbete. Projektets huvudsakliga resurser för att bidra till detta är projektpersonalen, den lokal som verksamheten bedrivs i samt pengar för olika aktiviteter som studiebesök och arvodering av föreläsare.

En grundförutsättning för framgång i projektet har varit att arbeta utifrån ett individualiserat arbetsätt.

Återupptagna studier kan på lång sikt stärka individens ställning på arbetsmarknaden, därför borde studier få ett större fokus i kunskapsutvecklingen kring målgruppen. Detta är en viktig insikt i projektet.

Det finns fortsatt ett underskott av kunskap i samhället kring kvinnor med autismspektrumtillstånd, därför är det betydelsefullt att bidra med kunskap om kvinnors erfarenheter och förutsättningar samt om konsekvenser och möjligheter för stöd och insatser. Anti-stigmakampanjer och utbildning på bred front har betydelse, men "öga-mot-öga" kontakt ger mer varaktiga relationer och större effekt. Vår externa utvärderare bedömde att behovet av kunskap om attitydförändrande metoder är stor och att projektet genom sitt arbetsätt kan komma att bidra med värdefull kunskap.

Projektet har skiljt sig från många andra projekt med samma målgrupp genom sin målsättning om att öka målgruppens inflytande i samhället. Detta genom att sprida användandet av metoden Deep Democracy. Detta arbete kan få stor betydelse för målgruppen och demokratin i samhället. En viktig utgångspunkt för projektet var en kartläggning tillsammans med Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan samt Region Halland om behovet av insatser för personer med diagnosen autismspektrumtillstånd, AST. Enligt denna kartläggning finns ett stort behov och ett större antal människor med AST som har svårigheter att få eller behålla arbete. Projektet utformades för att pröva olika metoder för människor med AST som bedömdes ha relativt lätt att med rätt stöd kunna få ett arbete. I verkligheten visade det sig att få personer med dessa förutsättningar hänvisades till projektet. Skälen till ovanstående kan härledas till pågående högkonjunktur samt konkurrens om deltagare från andra projekt. Samverkan med AF och FK som stora offentliga

aktörer är grundläggande för projekt och i synnerhet för projektets målgrupp. Vår bedömning är att förankringsarbetet varit gediget och att samsyn fanns kring projektets mål. Gemensamma avtal tecknades men trots detta valde dessa aktörer att inta en passiv roll. Ett skäl till detta kan vara att projektet valde att inte erbjuda AF och FK plats i styrgrupp utan vi ville fokusera på praktiskt arbete tillsammans med dessa aktörer.

Här skulle projektet kunnat backa och genomfört en ny kartläggning och/eller förankringsprocess. Ett annat alternativ var att stoppa projektet. Projektet valde dock att vidga målgruppen och rekrytera deltagare från andra källor: deltagare som bedöms stå längre från arbete och behöver stöd. Resultatet blev att projektet, med resurser avsedda för en grupp deltagare som bedömdes behöva mindre stöd, ställdes inför att finna nya sätt att rekrytera deltagare, utveckla metoder för motiverande insatser samt arbeta mer gruppinriktat med individer som ofta har svårt just med social samverkan. Detta fick konsekvensen att FK och AF gjorde bedömningen att deltagarna inte var tillräckligt långt i processen till arbete. Deltagare med sjukersättning har heller ingen aktivt uppföljning från ovanstående myndigheter vilket innebar att CIVIS i första hand sågs som social rehabilitering.

Projektets externa utvärderare bedömer att denna förändring innebar att det fortfarande skapades kunskap i projektet som är intressant. Gruppen med personer med AST-diagnos som har en längre väg till arbete är stor och växande. Kunskap om möjliga insatser för dessa är värdefulla ur ett individperspektiv

Projektets verksamhet har genomförts av ett kompetent medarbetarteam i form av projektledare och projektmedarbetare som kontinuerligt arbetar nära målgruppen. Teamet består av ett flertal olika yrkeskompetenser, vilket ger nyttiga perspektiv på deltagarna och hur de kan vägledas

Genomförda utbildningar i projektet

En rad utbildningar har genomförts under projekttiden. Både utbildningar som haft direkt koppling till genomförandet av projektets mål men också utbildningar för att möjliggöra aktiviteter med deltagare.

Genomförande:

SE utbildning. All projektpersonal, berörda förvaltningar för praktikanter samt deltagare aktuella för brukarcoach uppdrag gick SE utbildning.

DD utbildning. Myrna Lewis metodägaren genomförde grundläggande och fördjupade utbildningar för projektpersonal och intresserade deltagare. Hon genomförde även utbildning för chefer som ansvarar för insatser kring målgruppen.

Brukarcoach utbildning. 4 deltagare gick en brukarcoach/Peer Support introduktion hos Nationell samverkan för psykisk hälsa i Göteborg (NSPHiG).

Aktivitet deltagare:

TD utbildning, För att kunna inventera lokaler enl. TD gick 10-12 deltagare och medarbetare inventeringsutbildning.

Jämställdhet. För att medvetandegöra deltagarna och jobba med de horisontella principerna genomfördes utbildningar kring jämställdhet vid flertalet tillfällen.

Studiecirklar. Cirklar ledda av deltagare i "vardagsliv med Autism" och anhöriggrupper hölls vid flera tillfällen.

För att komma igång med Specialistbyrån som ett ASF genomfördes; hygienutbildningar för att driva café, utbildning i ASF, kortfilmsutbildning, bokföringsutbildning samt utbildning i Yammer för de som behövde..

SIP utbildning. Det genomfördes 4 SIP utbildningar för målgruppen och intresseorganisationerna med syfte att visa individens rättighet och möjligheterna med SIP dessa genomfördes i Halmstad och Varberg.

Därutöver har projektet genomfört information /utbildningar som betonat ledarskap och brukardialog för chefer inom förvaltningen samt kontinuerlig information om Deep Democracy och projektets transnationella samarbete vid chefsträffar

Projektet har arbetat med aktiviteter utifrån projektorganisation och genomförande av deltagartid.

Projektorganisation:

Styrgrupp. Styrgruppen har bestått av förvaltningschef, avdelningschef, projektledare, chef från habiliteringen, projektstöd från avdelningen. Syfte: Leda projektet framåt och ge det legitimitet.

Referensgrupp antistigma och arbetsmarknad. Bestående av samverkansaktörer kopplat till respektive område. Syfte: Bidra med erfarenhet och ta med projektresultat till hemma organisationen.

Reflektionsmöten månadsvis för projektledning, ekonomi och projektstöd från avdelningen. Syfte: Långsiktigt planering och uppföljning av mål, syfte och aktiviteter.

Veckomöte. Varje måndag hölls ett planeringsmöte med deltagare för att planera och strukturera veckan. Syfte: inflytande och delaktighet.

Genomförande:

Sociala grupper för ökat självförtroende som, spelgrupp, filmgrupp, föräldragrupp, konstgrupp, musikgrupp

Månadsblad. målet var att varje månad publicera ett informationsblad om vad som var på gång i projektet. Syfte: Delaktighet, inflytande samt spridning av resultat.

Gemensam kartläggning AF och FK i projektet. För att förankra alla deltagares deltagande i projekt och de individuella planerna genomfördes regelbundet uppföljningar med AF och FK.

Tjejgrupp och jämställdhetsgrupp. För att stärka tjejerna i projektet och att arbeta med de horisontella principerna bildades en tjejgrupp och en jämställdhetsgrupp.

Cafégrupp. Planera och driva café planeringstid måndagar.

TD grupp. En grupp bildades för att arbeta med att inventera lokaler. Tillgänglighetsdatabasen är idag den enda databas i Sverige som erbjuder information till invånare och besökare om tillgänglighet i vardagen. Det handlar om allt från fiskeplats, slott och hotell till vårdcentral och bibliotek. Huvudprincipen är att varje verksamhet ska beskrivas så väl att du själv kan avgöra om du kan besöka platsen eller inte.

Socialfondsperspektiv.

Följderna av de förändrade förutsättningarna har dock inneburit svårigheter för projektet att rekrytera deltagare och att leva upp till Socialfondens krav på medfinansiering i form av timmar för deltagare. Detta har inneburit att tid och energi inom projektet har fått ägnas åt detta, vilket i sin tur minskat tiden för utvecklings- och läroprocesser inom projektet.

En annan viktig förändring är att den resurs för lärande som projektet kalkylerat med i form av en inom området mycket kompetent och engagerad psykolog, uteblev pga långvarig sjukskrivning.

Regionen hade inte möjlighet att ersätta denna avtalade resurs. Detta har påverkat möjligheterna till lärande i projektet.

Projektets förändringsteori baserar sig på tankar om positiva effekter av att kombinera insatser inom arbetsliv, kommunikation och attitydförändring samt nya demokratiska arbetsformer (Deep Democracy). Detta gör projektets arbete komplext men intressant ur ett lärandeperspektiv.

Arbetsmetoder i projektet

Supported employment (SE)

Ett viktigt steg för deltagarna på vägen mot arbete eller studier är att praktisera på en extern arbetsplats. Det har visat sig att individens egen drivkraft, ork och uthålligheten, likväl som den

psykiska hälsan vid tillfället, varit centrala faktorer för att ta steget till praktik. För att underlätta praktiken har kartläggningen av deltagarens intresse och kompetenser varit viktiga för att hitta rätt matchning.

Oavsett om det gäller praktik eller arbete menar både projektmedarbetare och – deltagare att det krävs ett dagligt stöd från en arbetsledare eller stödperson som finns tillgänglig på den aktuella arbetsplatsen. Deltagarna påtalar att de känner en trygghet i att det finns en person på plats som de kunde anförtro sig till när olika frågor dyker upp. Projektets arbete med Supported employment är det som ligger till grund för just detta stöd. En av deltagarna uttrycker en av de positiva konsekvenserna så här:

Vi har en "arbetsledare" här på Socialförvaltningen som sorterar arbetet och väljer vad som ska göras och inte göras. Hon är ett filter vilket är viktigt och väldigt bra. Skulle vi inte ha detta filter så skulle det kännas mer stressigt tror jag.

Supported employment är i grunden ett samlingsnamn för metoder som har ett antal gemensamma principer. En sådan är att deltagare går direkt till en arbetssituation utan att först genomföra arbetsförmågebedömning och arbetsträning. Träningen sker på arbetet där det ges stöd till deltagaren och arbetsplatsen. En arbetscoach har en viktig funktion i denna stöttning och arbetar utifrån tre grundläggande perspektiv och metoder: TEACCH (för kommunikation), Supported Employment och Lösningfokuserat arbetssätt. Kommunikationen är mycket viktig och är både strukturerad och visuell. Det finns gott om manualer och instruktioner uppbyggda så att deltagarna kan fatta väl informerade beslut om olika uppgifter.

Stödstrukturer för deltagarna (samverkan)

Deltagarna både de som var tilltänkta och de som kom att bli har ofta omfattande och komplexa behov. Därför finns det oftast ett stort behov av samordning för att individen ska kunna nå uppsatta mål. För att underlätta så mycket som möjligt för individerna har det varit nödvändigt med tydliga stödstrukturer som bidrar utifrån individens behov. I projektansökan beskrivs dessa stödstrukturer som individuellt anpassat socialt stöd eller myndighetssamverkan för att underlätta de byråkratiska processerna som finns för gruppen i samband med återgång till arbetsmarknad eller studier efter en tids frånvaro från arbetsmarknaden.

Ett konkret exempel på hur dessa stödstrukturer tagit sig uttryck är att projektmedarbetare vid några tillfällen har följt med enskilda individer som har önskat stöd i samband med att en SIP (Samordnad individuell plan) har sammankallats. SIP är en rättighet som kan begäras när en brukare anser att det behövs ett samordnat stöd från och socialtjänsten och hälsovården. Syftet med en sådan är bland annat att säkerställa en samordning mellan berörda parter som sätter individens behov i fokus.

SIP var ett utvecklingsområde som tydligt behovsbeskrevs i ansökan. Detta utifrån att det var ett nytt sätt att arbeta och några riktlinjer var inte satta. Under projekttiden har Region Halland och Hallands kommuner utarbetat gemensamma rutiner för hantering av SIP, som gör att projektet inte kunnat jobba med SIP som planerat. Projektet har kunnat initiera SIP i de fall det varit nödvändigt men inte fullt ut kunna jobba med dokumentation och uppföljning som tänkt.

Myndighetssamverkan: Projektet har haft regelbunden myndighetsrepresentation från FK och AF där samtliga berörda aktörer träffats för en lägesrapport på individnivå. Detta arbete har underlättat processen för den enskilde att ta del av projektets möjligheter.

Där det funnits behov av flera aktörer än AF och FK har ett samarbete etablerats med individsamverkansteamet Halmstad/Hylte för att underlätta processer och kontakter för att individen ska nå sina mål. I de fall detta varit aktuellt har samarbetet fungerat bra.

Stödpersoner

Under projekttiden har det funnits en tanke om att utveckla en modell för brukarcoacher, det vill säga att individer som själva har diagnosen AST anställs för att stötta deltagare i projektet utifrån

sina egna erfarenheter och kunskaper. Det ger dels deltagarna ett viktigt stöd, dels brukarcoacherna ett arbete med en viktig yrkesroll. En förfrågan om att vara brukarcoach gick till några personer i ett tidigt skede av projektet. Ett arbete påbörjades för att också etablera denna roll i projektverksamheten, men av olika anledningar landande inte arbetet. Primärt för att de aktuella individerna tackade nej, men också utifrån att lämpliga deltagare inte kunde rekryteras från AF och FK. Det efterföljande omstartsarbetet gav inte heller resultat, varför det inte använts några brukarcoacher i projektet. Projektet etablerade i stället kontakt med verksamheten Nationell samverkan för psykisk hälsa i Göteborg (NSPHiG). Dessa arbetar med ett koncept som liknar brukarcoacher som benämns Peer support, inlånat från Nya Zeeland och Storbritannien. Inte heller det gav resultat, varför ett tredje alternativ var att titta på en ideell förening vid namn ASTRarna som utvecklats lokalt i Varberg. Projektgruppen är överens om att arbeta vidare med det koncept som används där. Inom ASTRarna, som är en gruppverksamhet för personer med AST, turas deltagarna om att stödja varandra beroende på hur deras psykiska hälsa är för stunden. Det handlar alltså bland annat om att vara stödpersoner för varandra, eller vara drivande kring sociala arrangemang.

Deep Democracy

Arbetet med inflytande, delaktighet och även kommunikation har genomförts utifrån metoden Deep Democracy. Metoden har till uppgift att ge alla deltagare ett gemensamt språk och förhållningssätt i en relation. En central aspekt av metoden är att alla röster blir hörda. Metoden är specifikt framtagen för att hjälpa personer som har svårt att uttrycka sig att våga pröva att uttrycka sin åsikt. Genom att använda metoden är ambitionen att allas åsikter blir hörda och utforskade i en trygg miljö. Genom att använda metoden i alla delar i projektet så säkerställdes vi en hög grad av inflytande och påverkans möjlighet för den enskilde deltagaren i projektet.

Aktivt antistigmaarbete

Projektet har tillsammans med Högskolan i Halmstad utvecklat ett metodverktyg för att förändra attityder och fördomar om neuropsykiatriska funktionsvariationer i skolan. Det handlar om att sex korta filmer. Var och en av de sex filmerna är uppbyggd på samma sätt och belyser, både teoretiskt och praktiskt, en svårighet/utmaning som är lätt att känna igen sig i för den som har autismdiagnos, men även för andra. Tanken med verktygslådan är att ha den som fortbildning till lärare, diskussionsunderlag i klassrummet eller som handledning/guidning i situationer för andra som är intresserade.

Metod för kommunikation individperspektiv

Projektet har arbetat med flera olika plattformar och stöd för att underlätta stöd för individen att delta och skapa social sammanhang, detta redovisas under punkt 2.3

Kommunikation, spridning och påverkansarbete

Beskriv hur ni arbetat med spridning och påverkansarbete. I vilka sammanhang har i spridit erfarenheter från projektet? Vilka organisationer har ni riktat er till? Hur förs projektresultatet vidare?

I samband med projektavslut anordnades en avslutningskonferens för alla deltagare och berörda aktörer. Till detta har projektet tagit fram boken om CIVIS, en bok som innehåller ett flertal intervjuer med de deltagare som varit med och skapat CIVIS till det projekt som det blev.

Under projekttidens gång har flera filmer tagits fram i utbildningssyfte, filmerna är framtagna i samarbete med deltagarna och dessa filmer finns på Youtube och Halmstad kommun och kommer även att användas i skolor för utbildning/diskussionsunderlag.

Projektet har i första hand arbetat med Försäkringskassan och Arbetsförmedling, därutöver har brukarorganisationer såsom autism och aspergerförbundet, Attention och Intresseförbundet för personer med schizofreni och liknande psykos(er) IFSAP haft en viktig roll i projektet.

Brukarorganisationerna har framför allt aktivt deltagit i referensgrupp och validering av

utvärderingsverktygen (Burgos). Utöver detta har alla lärdomar i projektet, både på individ och i organisationsnivå processats i organisationerna.

Under projektets gång har Hälsoveteknikcentrum vid Halmstad högskola, samordningsförbundet Halland, Erikshjälpen, vuxenhabiliteringen haft viktiga roller. Gemensamt för dessa aktörer är att de har varit aktiva i projektet, god erfarenhet och kunskap men och stora nätverk som resultaten sprids i, ett exempel på detta är samordningsförbundets beredningsgrupp som lyft behovet av ökad kunskap i länet kring målgruppen utifrån projektets resultat. Resultatet av detta är två utbildnings-heldagar i Halland med fokus målgruppen.

Halmstad Högskola kommer att använda sig av filmerna om antistigma (verktygslådan) i sitt arbete med tillgänglighet.

Internationellt samarbete

Som tidigare beskrivits har CIVIS haft ett nära samarbete med Autismo Burgos för arbete med utvärderingsmetod för målgruppen. Det fortsatta arbetet med validering pågår nu inom ordinarie verksamhet och sprids inom de nätverk som ordinarie personal inom kommunen och Halmstad högskola deltar i. Socialstyrelsen har visat intresse, såväl som Stockholm universitet för metoden. Spridning av det färdiga resultatet kommer att ske via förvaltningens kvalitetsenhet.

Deep Democracy

Projektet deltog med personal och deltagare också vid en Deep Democracy konferens i Belgien och fick möjligheten att sprida kunskap om metodanvändningen i projektet. Ett flertal utbildningsinsatser inom Deep democracy har genomförts inom kommunen. Bland annat vid förvaltningsöverskridande chefsträff, en endagsaktivitet för chefsgruppen vid den kommunavdelning som CIVIS ligger under samt en tvådagarsutbildning för Socialförvaltningens Kvalitetsenhet. Inom den sistnämnda enheten kommer metoden också att implementeras, och planen är att fyra av de anställda ska utbildas för att arbeta med och sprida kunskap om metoden i organisationen.

Uppföljning och utvärdering

Hur har extern utvärderare konkret bidragit till projektarbetet? Hur har ni själva arbetat med uppföljning och utvärdering i projektet? På vilket sätt har det varit ett stöd för projektverksamheten?

Projektet CIVIS startade sin verksamhet i september 2015. Utvärdering av projektet startade under november samma år. Projektet och projektägaren har fortlöpande fått inspel från utvärderaren SERUS vid styrgruppsmöten, möten med projektledningen och ett antal PM. (För en fördjupad bild hänvisar vi till rapporterna som kan erhållas via projektet). I dessa inspel har utvärderare förmedlat att inriktning, aktiviteter och organisering, likväl som förankring av projektet, understödjer möjligheterna till måluppfyllelse. Ett antal rekommendationer har dock lyfts fram som syftar till vidare utveckling inom projektet.

I utvärderingen av CIVIS har vi använt oss av lärande utvärdering. Det innebär ett starkt fokus på lärande och lärandeprocesser. Ur Socialfondens perspektiv är det värdefulla med projektet CIVIS eventuellt vunnit kunskap som kan användas på andra ställen eller skalas upp. Ur Socialfondens perspektiv är CIVIS därmed ett slags experiment där de tillförda pengarna ger möjligheter att pröva arbetssätt, metoder, nya kombinationer och former av organisering. För Socialfonden är de övergripande målen för Västsverige, vilka är relevanta för CIVIS, En mer inkluderande arbetsmarknad, Minskad psykisk ohälsa samt att Kvinnor och män som står långt från arbetsmarknaden kommer i arbete eller närmar sig arbetsmarknaden.

Utvärderingen skulle enligt projektets beskrivning av utvärderingsuppdraget:

- Bidra med väl underbyggd kunskap till projektägare/styrgrupp och projektledare om projektets utveckling och om hur resultaten kan användas i organisationens utvecklingsbehov, eller av andra organisationer som kan vara mottagare av projektets resultat.

- Bidra med väl underbyggd kunskap till Svenska ESF-rådet och dess uppdragsgivare om hur

projektet bidrar till att uppfylla utlysningens syfte/syften.

- Bidra till att förklara andra relevanta processer som identifieras i det enskilda fallet.

Utvärderaren ska alltså hjälpa till med att identifiera olika behov som finns hos olika intressenter i genomförandet samt arbeta utifrån att utvärderingen ska generera nytta för de som identifieras som relevanta mottagare för utvärderingen.

Utvärderingen bygger på ett kontinuerligt utbyte mellan utvärderare och projektledning.

Utvärderingsfrågorna på individnivå har arbetats fram i en dialog mellan psykolog Peter Hagberg (habiliteringen Region Halland), projektledning och utvärderarna .

Projektorganisationen har kontinuerligt följt upp projektarbetet utifrån styrgruppsmöten, referensgruppsmötet samt regelbundna dialog/reflektionsmöten kopplade till bland annat rapporter från SERUS.

Samverkan mellan olika aktörer har varit en grundpelare i projektet. Samverkan är lätt i teorin men svårare i vardagen, detta visar intervjuer som SERUS genomfört;

Två av informanterna ansåg att kommunikationen mellan samverkansaktörerna brister och att insynen i varandras verksamheter är otillräcklig. Informanterna menar att det behövs en tydligare roll- och ansvarsfördelning för att effektivisera samverkan. De anser att det är viktigt för varje part att veta vad de kan förvänta sig av varandra.

Ytterligare en utmaning i samverkan som framkom under intervjuerna är svårigheterna i att få ihop mötestillfällen. Flera informanter vittnat om att det är ett lågt deltagande på mötena samt att det är för få möten för att få en kontinuitet i samverkan och de frågor som projektet arbetar med.

Några av aktörerna menar att de har fått sena kallelser till mötena vilket försvårar deltagandet, medan andra pekar på att aktörerna ger sena återbud.

Flera aktörer ansåg att projektets syfte, mål och förväntade resultat måste konkretiseras och vara transparent samt kopplas till implementering för att förbättra samverkan. Det är flera personer som menar att intentionerna med projektet har varit bra men att de inte riktigt har lyckats att förmedla alla delar på ett tydligt och konkret sätt.

Trots att aktörerna anser att samverkan inte fungerar i den utsträckning som de önskar påpekar dem att de gärna vill att samverkan ska stärkas för att förbättra förutsättningarna för målgruppen. Vissa aktörer upplever att det har skett en utveckling i samverkan och att vissa organisationer och professioner har kommit närmare varandra.

Samtliga aktörer ville att samverkan ska fortleva efter projektets slut, men menar att det krävs en tydlig samverkansmodell eller struktur. Flera påpekar också att det krävs att professioner som jobbar med målgruppen måste knytas till denna samverkansmodell. Aktörerna anser att habiliteringen (som drog sig ur projektet på grund av personalbrist och förhöjd arbetsbelastning) och psykiatrin måste involveras i samverkansmodellen. Samverkan ses av aktörerna som ett viktigt medel för att tillgodose målgruppens behov på bästa sätt.

Projektets upplevelse är att det fanns många goda intentioner på individnivå men strukturella hinder som motverkar samverkan. Detta är en konklusion som vi tror att vi delar med flera projekt och är ett stort utvecklingsområde på samhällsnivå.

Användande av resultat

Beskriv hur ert projektresultat helt eller delvis kommer att användas i ordinarie verksamhet och i befintliga strukturer. Om implementering uteblir - beskriv varför? Hur har ni arbetat för att resultaten tas om hand?

Projektet har haft som mål att utveckla och stärka samverkan mellan projektets aktörer, dels för att undvika att individer med autismspektrumtillstånd tvingas genomgå komplicerade och byråkratiska processer. Resultatet av ökad samverkan som projektet arbetat med sker inom ramen individsamverkansteamet och samordningsförbundet.

Det finns dessutom flera aspekter av projektet som är klart intressanta utifrån ett lärande- och spridningsperspektiv. Några av dessa sistnämnda aspekter är följande:

- Arbetsättet som innebar individanpassning inom ramen för gruppaktiviteter är en viktig lösning

på de resursproblem som finns och funnits inom projektet. Individfokusering handlar om att det är individens förutsättningar och behov som avgör form och typ av deltagande i projektet; en hög grad av individanpassning är ett viktigt förhållningssätt för projektet. Genom att skräddarsy lösningar för projektdeltagarna ökar deras inflytande i sin egen situation, vilket ökar möjligheterna för dem att närma sig arbetsmarknaden, och förhoppningsvis börja arbeta eller studera.

En viktig del i detta är att individen skulle kunna delta 100 % utifrån sina egna förutsättningar och villkor, vilket ställer stora krav på flexibilitet och tillgänglighet. Genom att arrangera delar av projektets kärnverksamhet på ett sätt som kan ligga till grund för fortsatt drift som ett arbetsintegrerade socialt företag (ASF) är tanken dessutom att pressen på gruppen kan reduceras och möjligheten till etablering på arbetsmarknaden öka och bli mer långsikt.

I linje med ovanstående lägger projektmedarbetarna mycket tid på varje individ; det måste få ta den tid det tar för varje individ. Arbetet bygger också på individens egen drivkraft, vilja, ork och uthålligheten, likväl som den psykiska hälsan vid det aktuella tillfället.

Den tydliga individualiseringen gällande aktiviteter och resursfokus verkar också ha burit frukt, för flera av deltagarna vi pratat med uppger att de känner sig mer sedda i CIVIS än de gjort i tidigare projekt eller aktiviteter de deltagit i. Det är en tydlig signal om att förhållningssättet är rätt!

- Fokuseringen på att låta saker få ta tid och ge varje deltagare mycket uppmärksamhet har varit en viktig del i projektets metod. Det har gjort att många deltagare känt sig accepterade, respekterade och sedda.
- Metoden Deep Democracy och projektets antistigmaarbete har bidragit på ett positivt sätt i deltagarnas utveckling. Det har stärkt dem som individer och gett dem perspektiv och insikt kring saker som hänt och händer i deras liv. Metoden ingår nu även i förvaltningens verktygslåda för verksamhetsutveckling och kommer därmed att användas för ökad förståelse för målgruppen och därmed öka kvalitén i verksamheten
- En gruppverksamhet grupp verksamhet i projektet har varit och är ett café, lokaliserat i ett grannhus där delar av kommunens socialförvaltning sitter. Ett flertal deltagare jobbar i verksamheten. Både deltagare och projektmedarbetarna lyfter fram caféet som positivt för de involverade individerna och projektet som helhet. Gemenskap, arbetsträning, hygienutbildning, arbetsordning samt träning i att ta ansvar för olika sysslor ingår i den verksamheten. De intervjuade deltagarna upplever att det är en positiv anda på caféet och att de hjälps åt med det som ska göras. Caféet fungerar som ett arbetsintegrerade socialt företag, vilket innebär att deltagarna tränas att så småningom ta över driften av caféet. Framtids-visionen är också att caféverksamhet fortsätta drivas inom den så kallade Specialistbyrån som är just ett arbetsintegrerade socialt företag, som nu är i sina startgropar. Tanken är dessutom att det inom Specialistbyrån ska finnas andra typer av aktiviteter och tjänster som baseras på individernas enskilda förmågor. Att utgå från grundprinciperna i ett ASF i driften av projektets caféverksamhet har inneburit att deltagarna successivt fått allt mer ansvar och därmed lärt sig nya saker.
- Det transnationella arbetet med Autismo Burgos har inneburit att projektet fått en givande dialogpartner kring jämställdhetsrelaterade frågor, samt ett validerat verktyg för att mäta livskvalitet utifrån ett verksamhetsnivåperspektiv. Metoden kommer som Deep Democracy att ingå i verksamhetens utbud av utvärderingsmetoder.

Antistigmaarbetet (verktygslådan) kommer att användas i Högskolans tillgänglighetsarbete och skolverksamheten i kommunen. Verktygslådan ligger tillgänglig för alla skolor och medborgare som är intresserade av antistigmaarbete kring målgruppen.

Supported employment. Erfarenheterna av att använda metoden till en mer komplex målgrupp kommer att användas inom socialförvaltningen och individsamverkansteamet då målgruppen inte ingår i AF:s ordinarie verksamhet. Utifrån individsamverkansteamet kommer erfarenheterna att spridas vidare till samtliga myndigheter som berörs av målgruppen.

I projektansökan talas det om att också använda metoden Individual Placement and Support (IPS), som är en variant av Supported Employment särskilt utvecklad för personer med psykisk

funktionsvariation. Ett inslag i IPS är att den mottagande organisationen utvärderar sig själv för att hitta brister och utvecklingsmöjligheter. I CIVIS har Supported Employment och IPS allt mer kommit att ses som överlappande, och i projektet används beteckningen Supported Employment som ett uttryck för båda.

Då Supported Employment kommit att bli central i den arbetsrelaterade delen av projektet har utbildningar i innebörden av metoden genomförts för anställda inom kommunen. Sammanslaget har 27 personer (potentiella handledare) från kommunens förvaltningar och bolag gått de två sextimmarsutbildningarna. Utbildningarna genomfördes i samverkan med det Halmstadsbaserade ESF-projektet Moving on, och ett rätt stort antal av Halmstads kommuns förvaltningar var representerade. Att utbilda personer hos den praktikmottagande verksamheten är ett positivt inslag som tydligt ökar förutsättningarna för en bra praktiksituation. Specialistbyrå kommer som tidigare beskrivits att drivas vidare med stöd av socialförvaltningen och praktiskt handledning av "En trappa upp". De planerar en IOP (idéburet offentligt partnerskap) gällande tillgänglighetsdatabasen som då skulle kunna bli en länsövergripande aktivitet.

Sammanslaget har CIVIS genom sitt angreppssätt och förhållningssätt påvisat i praktisk handling hur individ- och grupp anpassat stöd och struktur kan utformas och genomföras för att bidra till ett tillgängligt och jämlikt samhälle, oavsett funktionsförmåga. Deltagarna i projektet har utvecklats, och en rätt stor del av dem så passa mycket att de nu tagit steget in i studier eller en anställning. På så sätt har projektet blivit en viktig komponent inom programområdet, och det har dessutom lämnat viktiga bidrag till realiseringen av programmålet.

I CIVIS har Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan varit två centrala arbetsrelaterade myndigheter. De var tydligt involverade i förprojekteringen, och av projektansökan framgår följande:

"Försäkringskassan Halland kommer att delta i styrgruppen inom projektet. Ett viktigt mål för detta samarbete är att utforma ett nätverksbaserat arbetssätt kring målgruppen.

Försäkringskassan har idag samordningsansvaret för målgruppen och kommer att bidra med mycket erfarenheter och kunskaper om målgruppen till projektet.

Arbetsförmedlingen kommer att delta i styrgruppen inom projektet. Ett viktigt mål för detta samarbete är att utforma ett nätverksbaserat arbetssätt tillsammans med berörda organisationer kring målgruppen."

Trots deras viktiga roller för projektets genomförande har myndigheternas aktiva medverkan varit begränsad, vilket är problematiskt på flera sätt. En sådan aspekt är att en större involvering hade ökat möjligheterna till en etablering av tydligare samverkansformer mellan de olika aktörerna. En annan är att det för deltagarna bland annat finns ett tydligt ersättningsrelaterat problem som förhoppningsvis kunde ha lösts med en god samverkan med primärt Försäkringskassan. När projektdeltagarna ansluter till projektet har de generellt sett sjukersättning. Det är också Försäkringskassan som gör bedömningen av individens arbetsförmåga. Det faktum att ett deltagande i projektet – särskilt om deltagaren utvecklas – kan ses som en ökad arbetsförmåga gör att en del deltagare upplever att det finns en risk att kunna bli av med ersättningen från Försäkringskassan utan att ha någon alternativ inkomst. Flera av projektmedarbetarna menar att detta ställer deltagarna i en väldigt svår situation; ska de våga ta chansen till arbete eller studier när de riskerar att ställas i en väldigt svår ekonomisk situation? Här hade det alltså varit önskvärt med ett väl utvecklat samarbete mellan de aktuella aktörerna för att hitta innovativa lösningar på denna utmaning.

Kommentarer och tips

Vilka tips vill ni delge framtida projekt? Vad gick bra och varför? Vad gick mindre bra och varför?

Att arbeta med målgruppen som har sjukersättning kräver ett intensivt samarbete mellan flera parter såsom kommun, Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan och sjukvården. Näringslivets

medverkan är särskilt viktig. Flera i målgruppen som har sjukersättning har varit utanför arbetsmarknaden under flera års tid och kan i vissa fall även haft sparsam kontakt med sjukvården. I många fall har målgruppen saknat strukturerade och kontinuerliga kontakter med vården. Det innebär att man behöver jobba från grunden med alltifrån att öka självkänslan till att individen får vägledning till vad han/hon skall ta sig an för utmaning för att komma in/åter i arbetslivet.

Inga effekter på arbetsutbud eller utbildningsnivå av steglös avräkning i sjukersättningen
Möjligheten för förtidspensionerade att tjäna pengar eller studera med helt eller delvis bibehållen ersättning har inte inneburit att gruppen arbetat eller studerat mer. Det visar en ny rapport från IFAU. Sedan 2009 har en grupp individer med icke-tidsbegränsad sjukersättning (förtidspension) haft möjlighet att arbeta eller studera med hela eller delar av sjukersättningen kvar. Syftet med reformen har varit att motivera gruppen att utnyttja eventuell restarbetsförmåga utan oro för indragen sjukersättning. Regelverket kallas steglös avräkning.

Rapportförfattaren finner inte att de som omfattats av steglös avräkning har arbetat mer än de som inte omfattats av reformen. Inte heller har gruppens utbildningsnivå höjts. Det gäller för alla åldersgrupper och både bland män och kvinnor.

— Jag kan utifrån min forskning inte säga exakt vad de uteblivna effekterna beror på, säger rapportförfattaren Josefine Andersson. En möjlig förklaring skulle kunna vara att gruppen inte har förtroende för att arbetsförmågan inte kommer att omvärderas och att de därför riskerar att bli av med sin sjukersättning om de provar att börja jobba. Det kan också vara så att efterfrågan på arbetare med nedsatt arbetsförmåga är för svag, att de ekonomiska incitamenten är för små eller att restarbetsförmågan inte är tillräckligt stor. (Meddelandeblad 2018-04-27 IFAU))

Vår bedömning är att det finns en extrem oro för att riskera sin ersättning hos projektets deltagare och därmed påverkat deras möjligheter till självförsörjning med risk för en inlåsningseffekt.

Rekrytering till projektorganisation viktig

Vi har haft svårigheter i projektorganisationen, Vi har upplevt svårigheter med praktikplatser i kommunen trots politiska beslut och förankring. Vem tar ansvar? Projekt, tjänstemän eller politiker vid viktiga och övergripande beslut? I förprojekttering upplevde vi ett stort politiskt engagemang och deltagande men vi har haft vårt att upprätthålla detta deltagande.

Som tidigare poängterats finns det många aspekter av Civis som är mycket intressanta utifrån ett lärande- och spridningsperspektiv. Att kombinera modellbeskrivning med uttryckliga lärdomar kommer vara berikande för många. Några av dessa sistnämnda aspekter som vi tycker är värda att lyfta fram är följande:

Arbets sättet som innebär individanpassning inom ramen för gruppaktiviteter är en viktig lösning på de resursproblem som finns och funnits inom projektet. Genom att skraddarsy lösningar för projektdeltagarna ökar deras inflytande i sin egen situation, vilket i sin tur ökar möjligheter för dem att komma ut i arbete, studier eller närma sig arbetsmarknaden. Fokuseringen på att låta saker få ta tid och ge varje deltagare mycket uppmärksamhet har varit en viktig del i projektets metod. De har känt sig accepterade, respekterade och sedda.

Deep democracy och antistigmaarbetet har bidragit på ett positivt sätt i deltagarnas utveckling. Det har stärkt dem som individer och gett dem perspektiv och insikt kring saker som hänt och händer i deras liv. Det har gjort dem bättre rustade för arbete eller studier.

Att utgå från grundprinciperna i ett ASF i driften av caféet har inneburit att deltagarna successivt fått allt mer ansvar och därmed lärt sig nya saker. Den positiva stämning som skapats har gjort att flera deltagare blommat ut och tagit stora steg mot ett arbete.

Det är viktigt att förstå att möjligheterna för CIVIS att nå projektets olika mål skiljer sig åt på grund av deras olika karaktär. En del av målen är att utveckla och pröva metoder som ska ge effekter under projektiden, som exempelvis upplevd ökad livskvalitet för deltagarna samt att dessa i olika grad ska etablera sig på arbetsmarknaden. Andra mål är mer av processmål över tid. Målet om

ökad demokrati för målgruppen är ett sådant mål där steg kan tas under projekten och vissa delmål nås. Men målet om demokrati är ett mål där det är svårt att någonsin vara färdig. Något som ligger i demokratins natur.
Utifrån den förändrade målgruppen vill vi skicka med erfarenheterna att det är viktigt att hitta balansgången mellan att inte stödja för mycket och att å andra sidan ge tillräckligt med stöd för att hålla målet till arbete eller studier i sikte

Kontaktperson för ytterligare information:

Namn: Camilla Eklund Hagel
Telefon: 0725138786
E-post: camilla.eklund-hagel@halmstad.se

Underskrift projektansvarig / projektledare:

Datum: Namnteckning

Namnförtydligande

Skicka även dokumentet till projektets ansvarige samordnare på Svenska ESF-rådet via e-post